

SINU

Nr 47

Juuni 2017

METSA ÕPPELEHT

Mets

Erametsanduse toetused

**SA Erametsakeskus kaudu saab taotleda
nii Euroopa Liidu kui siseriiklikke metsandustoetusi.**

Taotlemisel on abiks Erametsakeskuse spetsialistid.

Toetuse liik	Kontaktisik	E-post	Telefon
Metsa inventeerimise toetus	Kati Tael	siseriiklik@eramets.ee kati.tael@eramets.ee	683 6057
Metsa uuendamise toetus	Kati Tael	siseriiklik@eramets.ee kati.tael@eramets.ee	683 6057
Metsamaaparandustööde toetus	Piia Kiivramees	siseriiklik@eramets.ee piia.kiivramees@eramets.ee	673 6033
Pärandkultuuri säilitamise toetus	Mart-Ants Pavelson	mart.pavelson@eramets.ee	683 6064
Natura metsa toetus	Mart-Ants Pavelson Indrek Reinsoo	natura@eramets.ee mart.pavelson@eramets.ee indrek.reinsoo@eramets.ee	683 6064 683 6058
Metsameetme toetused	Imre Kari Triin Nõmmik	metsameede@eramets.ee imre.kari@eramets.ee triin.nommik@eramets.ee	683 6065 683 6051
Toetused metsaühistutele	Kadri Laur	kadri.laur@eramets.ee	673 6034
Vääriselupaiga kaitseks lepingu sõlmimine	Piia Kiivramees	piia.kiivramees@eramets.ee	673 6033

Erametsanduse veebileht: **www.eramets.ee**

MTÜ Eesti Erametsaliit

(metsaomanike esindaja, erametsanduse edendaja):
Mustamäe tee 50 (III korrus), 10621 Tallinn.
Telefon 652 5888, e-post erametsaliit@erametsaliit.ee.

SA Erametsakeskus

(metsanduslikud toetused, erametsanduse edendaja):
Mustamäe tee 50 (II korrus), 10621 Tallinn.
Üldtelefon 652 5333, e-post eramets@eramets.ee.

17

Sisukord

20

METSAOMANIK

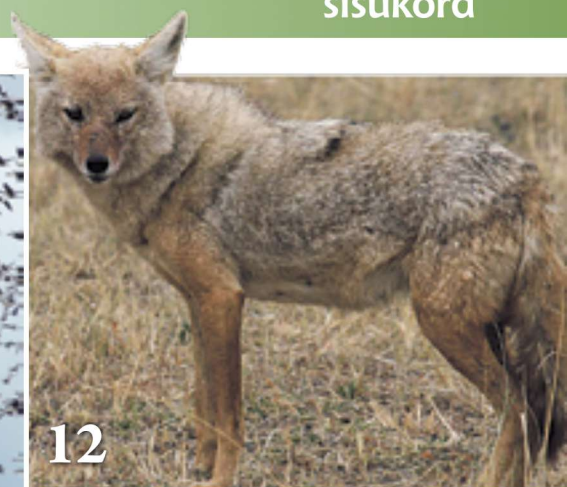
- 4 Kuidas metsaomanikuks saada?
- 6 Loominguline majandamisviis, mis valdavaks vaevalt et kujuneb
- 8 Mida teha, kui taimi ei jätkunud?
- 8 Parimate metsamajandajate konkurs!
- 9 Kui siht on saada puidutulu...
- 10 Kuidas Erametsakeskus toetuste kasutamist kontrollib?

JAHIMEES

- 12 Tasuks teiste vigadest õppida
- 14 Mis sobiks algajale esimeseks jahirelvaks?
- 15 Kuidas RMK ulukikahjustuste ennetust teeb?
- 16 Jaht on võti looduse mõistmiseks
- 17 Keskkonnaamet analüüsib linnujahipiiranguid
- 18 Jahiulukite küttimine Eestis 2016/2017
- 18 Šaakali koljud ja mitu tipptrofeed...

METSAELU

- 20 Aasta orhidee 2017 on harilik muguljuur
- 22 Metsaraie loob ulukitele soodsaid elupaiku
- 24 Kas keegi ravimtaimi tahab?

12

18

- 24 Loodusvaatluste kampaania
- 26 Hulkjalgsed eelistavad varjatud eluviisi

TEATED

- 28 Eesti Jahimeeste Seltsis
- 29 Erametsaliit teatab
- 30 Metsaühistu annab nõu

AMETLIK INFO

- 31 Erametsad vajaks 3 mln metsataime rohkem
- 32 Järelmõtteid Soome õppereisilt
- 33 Toeta oma metsa!
- 34 Uudised

26

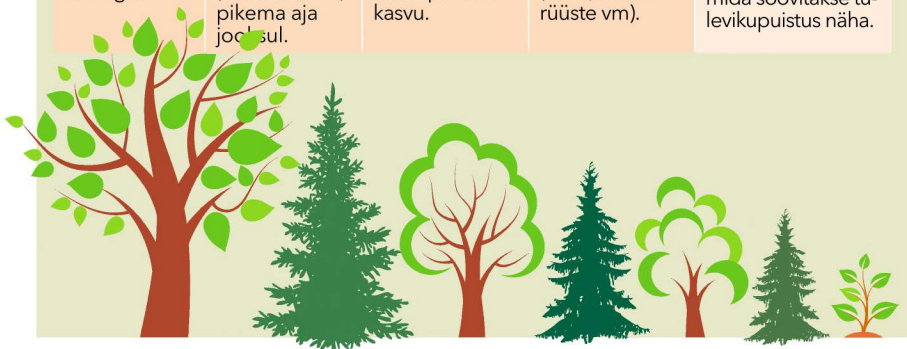

Välja andnud	SA Erametsakeskus
Projektijuht	Kertu Kekk, tel 5596 7682,
e-post kertu.kekk@eramets.ee
Rahastanud	Keskkonnainvesteeringute Keskus
Teostus	AS Eesti Meedia
Toimetanud	Viio Aitsam, tel 526 9787,
e-post viio.aitsam@gmail.com
Kujundanud	Anna Budanova
Esikülje foto	Ingmar Muusikus - aasta loom metskits
Tagakülje foto	Viio Aitsam - raiesmik, ulukite toidulaud

Spikker 1

Uuendus- ja harvendusraiete eeltingimus eraisiku suuremas kui 5 ha metsas on, et omanik on lasknud oma metsa metsakorraldajal inventeerida ja metsa andmed avalikku metsaregistrisse kanda.

UUENDUSRAIED		HOOLDUSRAIED		VALGUSTUSRAIE
Lageraie	Turberaie	Harvendusraie	Sanitaarraie	
Raieküps metsa raiutakse korraga.	Raieküps metsa raiutakse osade kaupa (nt häiludena) pikema aja jooksul.	Metsakasvatustlik raie, et kasvava jäävad puud saaks parema kasvu.	Metsakaitseline raie, kui mets on kahjustunud (torm, ürasekürüüste vm).	Metsakasvatustlik raie noorendikes, et jätta kasvava ja anda enam kasvuruumi puudele, mida soovatakse tulevikupuistus näha.

Spikker 2

KAITSEALA KAITSEREŽIIM

Igal kaitsealal kehtib oma kaitse-eeskiri, kus piiranguid on täpsustatud vastavalt just sel alal kaitstavatele objektidele.

Kuidas metsaomanikuks saada?

Inimesel, kes alles soovib metsandusse süveneda, on üsna raske metsanduslikus informatsioonis orienteeruda.

CRAIG TISLAR

loodetavasti tulevane metsaomanik

Nii nagu need mõtted vahel liiguvad, tekkis ühel hetkel soov hankida omale väike metsanurgake. Millest see mõte täpselt alguse sai, enam ei mäleta, aga ühest küljest ei ole metsas uitamine mulle võõras ja on olemas huvi metsas toimuva vastu. Teisalt on olemas ka soov mingi „hea jälg“ endast maha jätta. Omamoodi pensionisammas oleks see ehk samuti.

Edasi liikus mõte nii, et hea, kui metsa-aga ei peaks alustama päris nullist, et on vaid tühi maatükk ja hakka aga istutama. Pigem võiks olla parajas koguses mingit sorti puid juba olemas ja vajadusel saaks neid juurde istutada või maha võtta. Mis

aga oleks alustuseks see paras kogus ja mis puid seal koosluses võiks küll olla? Ja kust ma siis sellise «komplekti» leida võiks?

Taolisi küsimusi ja veel palju teisi hakkas korraga pähe kargama. See omakorda viis mõttele, et peaks kusagilt abi küsima või kas või kursustele minema. Paraku metsa ostjalt-müüjalt nõu küsides peab arvestama, et võib saada kallutatud arvamuse. Sama pole muidugi välistatud ka koolituskursust võttes, aga päris akadeemilist koolitust läbi tegema hakata... Otsustasin alguses pisut ise maad kuulata.

Segadus kuulutustega

Alustuseks pakkus huvi, et mis üldse turul toimub. Tuleb välja, et internetist metsa ostma hakkamine ei olegi niisama lihtne kui korterit või maja osta. Kui nt maja puhul internetiotsingut kasutada, on juba esimesed tulemused sellised, mida saab uurida ja lehitseda päris pikka aega. Kui kasutada märksõnu «metsa ost», leiad, et hulganisti on soovijaid, kes tahavad hoopis minult metsa kätte saada. Pisut paremaks läks olukord, kui otsisin märksõnadega «maa ost». Nojah, ega mets ju ilma maata kasva. Aga ikkagi.

Valikut iseenesest oli, aga paraku piiridus kuulutuste juures olev info peamiselt tüki suuruse ja asukohaga, aga näiteks, mis mets seal peal on ja mis vanuses, seda ei leia. Müüakse ka metsamaid, kus on jõutud ära teha lageraie. Mida ma siis seal te-

gelikult ostan – kas ikka metsamaad või maad, millel oli mets? Ja kas harvesteride näritud maatükiga tulevase metsa mõttes oleks midagi teha?

Kes tõlgiks mõisted lahti?

Silma jäi ühes kuulutuses toodud info – kasvava metsa tagavara. Et mis tagavara see selline on ja miks see eraldi välja on toodud? Kuna seda kõik pakkujad juurde ei märgi, siis võrrelda niikuinii ei saa. Aga vist peaks (?).

Uusi mõisteid algaja jaoks oli seal teisi – näiteks uuendusraie, turberaie, lubatud raie. Huvitav, kas internetist leiaks ka algaja metsaostja jaoks sobiva sõnastiku, kus kõik vajalikud mõisted oleks lahiti seletatud? Või peab Riigi Teatajast otsima seadused, kus oleks need mõisted vajalikul määral kirja pandud?

Ka näiteks võõrandatud raieõigus. Vägisi tundub, et asjale pihta saamiseks peab olema lisaks tuttavale, kes kogemusega metsaomanik, omast käest võtta ka mõni juriidilise haridusega inimene, kes vajadusel juhataks õige seaduse kätte. Taustainfot teadmata ja mõistetes orienteerumata pole suurt mõtet metsatüki müüja(te)le helistama hakata, ajaraisk ju.

Teada on ka, et Eestis on üksjagu maastiku- ja looduskaitsealasid, aga kas ja kuidas need on seotud piiranguvöönditega? Kas kaitse või piirangu all olevasse alasse võib puid juurde istutada ja seejärel

Spikker 3

RAIEÕIGUSE VÕÖRANDAMINE

Omanik müüb kasvava metsa raiumise õiguse teatud metsaosas. Selle ostja korraldab raie ja turustab ise puidu. Maa on endiselt metsaomaniku oma.

Spikker 4

LUBATUD RAIE

Uuendus- ja harvendusraiet saab teha ainult sellises eraisiku üle 5 ha suuruses metsas, mille metsakorraldaja on inventeerinud.

Inventeerimisandmete põhjal koostab metsakorraldaja metsaomanikule metsamajandamiskava.

Lubatud raie näitab, kui palju on kava alusel konkreetses metsas sellist raieküpset metsa, mida seaduste kohaselt on võimalik raiuda.

Metsaomaniku kõige tähtsam seadus on metsaseadus ja sellest lähtuv metsa majandamise eeskiri.

neid maha võtta või võib sinna ainult istutada? Kui metsa omada mitte selle mahavõtmise ootuses, siis oleks kena ju ka kaitse all oleva metsa omanik olla.

Aga mingit moodi peab seda metsa ka ju hooldama? See oleks vast järgmine etapp, mida peaks uurima, kui sooviks omale metsa soetama hakata, sest sellest ka kindlasti omakorda sõltub, millist metsa üldse tahta.

Suure hooga alustatud metsaost va-
jus üha enam küsimuste rappa. Hakkasin
otsima, kas kusagil on mõistlikult algaja
metsasoovija jaoks vajalikku infot kirja
pandud. Sellest saaks, tundub, kirjutada
veel teisegi jutu...

Õige ongi ostuga mitte kiirustada

PIRET ARVI

metsakonsulent

Soov endale metsatükk soeta-
da on suurepärane mõte. Olgu
mets suur või väike, on see
mõistlik rahapaigutus, kindel inves-
teering, sest isegi siis, kui omanik
metsas mitte midagi ei tee, kasvab
mets ikka.

Peale internetist leitud maamüügi-
kuulutuste tasub vaadata ka oksjone
(metsaühistute, maa-ameti jt). Suur-
te metsatükkide ostjate vahel võib
seal minna rebimiseks, aga väikse-
maid metsakinnistuid, millest metsa-
firmad huvitatud ei ole, on kätte saa-
dud ka alghinnaga.

●● Väga tähtis näitaja
metsatükkis ostes
on sellele ligipääs. ●●

Mis plaan on? Üks tähtis tahk on
endale selgeks teha, mida metsas on
plaanis teha. Kui on tahtmine ise aktiivselt tegutseda (milleks jõusaa-
li minna, kui on selline alternatiiv...) ja endale n-ö oma metsa kujundama
hakata, tasub vaadata küll ka läbiraiu-
tud metsatükke. Sellised metsamaad
on turul kõige odavamad. Ostja saab
kaasa omanikukohustuse hoolitseda, et
mets uueneks. Kui tegu on hea kas-
vukohaga, ei ole see probleem – heas
kasvukohas olevat metsamaad tasub
osta igas olekus. Kehvemas kasvuko-
has kasvab mets aeglasemalt ja met-
sa uuendamise-hooldamise tulemusi
näeb kauges tulevikus.

Kui soov on osta metsamaad, kus
kasvaks keskealine või raieküps mets,
on ostuhind vastavalt kallim – met-

samaa hind sõltub suurel määral seal
kasvava metsa väärtusest ja raieküpse
metsaga kinnistud on kõige kallimad.

Tasub vaadata ka kaitsealadel asu-
vaid metsatükke. Kaitsealadel keh-
tib kahte moodi kaitsereežiim: siht-
kaitsevöönd, kus metsa majandami-
ne on keelatud, ja piiranguvöönd, kus
majandamine on teatud piirangute-
ga (lubatud raieliigid, langi suuru-
se jm leiab vastava ala kaitse-eeskir-
jast). Kaitseala metsa ostes tuleb ar-
vestada, et kehtib riigi eelisostuõigus,
mida võidakse kasutada või mitte.

Kas pääseb ligi? Väga tähtis näita-
ja metsatükki ostes on sellele ligipääs
– kas sinna saab lihtsalt avalike tee-
de kaudu või peab minema üle mit-
me omaniku maa. Kui tuleb ületada
teiste kinnistuid, peab arvestama, et
tulevikus metsatöid tehes tuleb kõik
ülesõidud teiste maaomanikega koos-
kõlastada – see võib osutuda keeru-
liseks.

Teine tähtis näitaja on seesama
kasvukoha headus, mida juba maini-
sin. Metsanduses on selle tähistami-
seks mõiste boniteet – boniteediklas-
sistest parim on 1A ja kehvemad 5A
klassi boniteedi metsad.

Kõikvõimalike muude müügikuu-
lutustes mainitud näitajate kohta üt-
len: nii või teisiti tuleks see metsamaa
enne ostu looduses üle vaadata. Hea,
kui koos asjatundjaga. Kahte ühesu-
gust metsatükki ei ole olemas ja kuu-
lutuses märgitud andmed võivad olla
suurema-väiksema lõtkuga, olene-
des paljudest asjadest. Näiteks seesa-
ma «metsa tagavara», mida kirjutaja
märgib (see näitab, kui palju sel maa-
tükil on puitu, n-ö tüvemahtu), sõl-
tub, millal on tehtud metsamajandus-
kava, kust see arv on võetud.

Põhiline reegel metsamaad os-
tes: mitte kiirustada, vaid võtta enda-
le aega, et kõik asjaolud enne ostu sel-
geks teha. Abiks võib-olla ka metsa-
register (sealt näeb vastava metsatü-
ki näitajaid, kuid tähtis on vaadata ka
kuupäeva, mis ajast need on) ja isegi
on ostjad enne tehingut palunud no-
taril üle vaadata ostetaval metsatükil
kehtivate võimalike piirangute või
kohustuste värskeima seis.

Loominguline majandamisviis, mis

Millest alustada või mida teha, kui soovin oma metsa majandada püsimeetsana? Kas siis on metsatulu ka loota?

HARDI TULLUS

maaülikooli
metsakasvatuse
professor

Peamine osa metsast saadavast puidust varutakse Eestis ja ka meie naabermaades lageraie- te abil, millele järgneb uue metsapõl- ve rajamine istutades või külvates, osa raie- stikke jäetakse looduslikule uuene- misele. Vähem levinud uuendusraievi- siks on turberaied, kus mets uuenda- takse teatud perioodi vältel. Kindlasti saab metsast puitu ka raieringi jooksul keskealistest ja valmivatest metsadest, tehes harvendusraieid.

Metsaseadus ja selle alusel koosta- tud metsa majandamise eeskiri võimal- dab aga veel üht raieviisi – valikraiet, ja vastavalt metsa majandamist püsimeet- sana. Kuigi selle raieviisi nimi on atrak- tiivne ja viitab metsa pidevale olemas- olule ning vaid üksikute puude loo- duslähedasele väljaraiele, tehakse seda raiet meie metsades äärmiselt vähe, sa- dakond hektarit aastas.

Miks tehakse valikraiet vähe ja milline on ideaalne püsimeets?

Püsimeetsa tuleb hoida suhteliselt hõre- dana, et seal toimuks suuremate puude vahel ja all pidev uute puude kasvama hakkamine. Ideaalses püsimeetsas on kõigis vanuseastmetes ja erineva dia- meetriga puid. Kõige rohkem on noo- ri, väikesi puid, vähem keskmiisi ja veel vähem suuri puid. Valikraiel raiutak- se puid kõigist jämedusastmetest, aga tulu saadakse üksikutest jämedatest

hästi laasunud tüvedest, mille mahu- ühiku hind on ajalooliselt olnud suu- rusjärg kõrgem kui peenikestel ja kesk- mistel puudel.

Eestis on valdavalt üherindelised ja ühevanuselised metsad, sellist metsa ei saa kiirelt muuta erivanuseliseks püsi- metsaks. Kuid on raie- ja metsakasva- tusvõtteid, mille abil saab liikuda mit- mekesise struktuuriga püsimeetsa suu- nas. Kui metsoomanik tahab püsimeet- saks kujundada küpset metsa, siis ta võiks alustada turberaie-laadselt, eri- ti selle ühe viisi, häilraiega, uuenda- des nii metsa võimalikult pika perioo- di jooksul ning jättes ka ohtralt seem- ne- ja säilikipuid.

●● **Kui metsoomanik tahab püsimeetsaks kujundada küpset metsa, siis ta võiks alustada turberaie- laadselt, häilraiega.** ●●

Noort metsa on püsimeetsaks raske kujundada. Üheks olukorraks, mida metsades tihti esineb, on lehtpuu üla- rindega keskealised või nooremad puistud, kus on elujõuline kuuse teine rinne või eeluuendus. Sellistes metsa- des lubab metsa majandamise eeskiri raiuda ülarinde hõredamaks, võrreldes üherindelise puhtpuistuga. Nii saame sammu lähemale püsimeetsastruktuu- rile, säilitame osalt lehtpuid ning ku- jundame erineva suuruse ja vanusega kuuskede puurinde. Võib loota, et sel- lisest metsast saame paari aastakümne jooksul kuuse püsimeetsa.

Valikraiet võiks silmas pidada ka ehitiste ja teedega liigendatud park- metsades ja puhkealadel, eriti kui seal kasvavad männikud, mida saab nii- moodi pidevalt uuendada, hoides üht- lasi mitmekesist maastikuilmet. Pool- naljatoonis võib väita, et püsimeetsaks oli ka vanasti talumehe saunatagu- ne hall-lepik, kust võeti pidevalt puid liha suitsutamiseks, aga otsa see mets

Püsimeetsanduse algus Eesti erametsas.

ei saanud – raiutute asemele kasvasid uued puud.

Valikraie ei saa olla ühekordne metsa struktuuri kujundamine. Valik- raiet tuleb teha korduvalt, kindla pe- rioodiga, näiteks iga kümne aasta jä- rel ja seda ideaaljuhul järjepidevalt sa- jandeid.

valdavaks vaevalt et kujuneb

VIIO AITSAM

gas on ka ettepanekud leevendada valikraiele ja püsimeetsale kehtestatud piiranguid, et lubada hoida püsimeetsa hõredana ning et tekiks ja leviks looduslähedasest metsandusest huvitatud metsaomanike hulgas valikraie ja püsimeetsamajanduse edulood.

Kas valikraiega saab metsa ka ära rikkuda?

Paraku jah ja siin on kaks peamist ohtu. Ühepäevaperemees võib püsimeetsa ära rikkuda, raiudes ainult suuri, momendil tulu andvaid puid. See on olnud sajandite jooksul peamine tegur, mis on valikraieid diskrediteerinud ja korduvalt on jõutud otsusteni, et lageraiete abil tuleb sellised metsad n-ö taas korra saada. Ka kaasaja teaduskirjanduses leidub valikraie kohta kaheldavaid tasuvusarvutusi, mis põhinevad ühekordsel valikraiel suure hulga valitsevate puude ärraiumisel.

●● Valikraie ei saa olla ühekordne metsa struktuuri kujundamine – püsimeetsas tekkiwat uuendust tuleb hooldada ja koosseisu reguleerida sarnaselt valgustusraie põhimõtetega. ●●

Teiseks riskiks on, et püsimeets kaotab oma ideaalse struktuuri ka siis, kui valikraie jätta mitme aastakümne jooksul tegemata – mets muutub liiga tihedaks ja uusi noori puid suurte varjus ei teki.

Tuleb arvestada, et hõreda metsa all ei teki mitte alati selle puuliigi uuendus, mida soovime. Püsimeetsas tekkiwat uuendust tuleb hooldada ja koosseisu reguleerida sarnaselt valgustusraie põhimõtetega. Nii nagu igas metsanoorendikus, on ka püsimeetsa uuendusele suur mõju ulukitel.

Samas on valikraie ja püsimeets, eriti Kesk-Euroopa metsades, sajandeid tuntud kui edukas metsakasvatusevõ-

te ja puiduvarumisviis, mis viimastel aastakümnetel on tunnustatud ka oma keskkonnakaitseväärtuse tõttu. Eriti on sealsetes maades metsaomanikku õpetatud kasvatama valikraie abil üksikuid jämedaid hästi laasunud tüvesid, mis on andnud talle olulist tulu. Puuliikidest väärtustatakse püsimeetsas eriti tamme ja pööki, aga ka nulu ja kuuse kasvatamist, püsimeetsa teise rindesse sobib paljudes Kesk-Euroopa maades valgepöök. Kõik nimetatud puuliigid on vähem või rohkem varjutaluvad ja neid on võimalik kasvatada üksteise poolvarjus.

Eestis on looduslikult kasvamas paraku ainult üks varjutaluv, teiste puuliikide varjus uuenemisvõimeline puuliik – see on kuusk. Tuleb arvestada, et neis maades, kus metsatulu on tulnud traditsioonilisest tamme- ja pöögimetsast, on klassikaliselt kvaliteetsete palikide hind tugevalt langenud. Tänapäeva puidutööstus suudab saagida peene ja kõvera puu väikesteks tükkideks ja seejärel kokku liimida. Vajadus ja vastavalt turuhind jämedatele laasunud palikidele on langenud.

Kas valikraie ja püsimeetsandus on Eestis tänalähemas tulevikus tuluandev?

Võib ju arvestada, et püsimeetsas saab iga kümne aasta järel korratavatest valikraietest perioodilist tulu ja ära jääb lageraietärgne metsakultuuri rajamise kulu. Paraku võib eeldada, et ka edaspidi jääb rahaliselt kõige ökonoomsemaks puidu varumise viisiks siiski lageraie. Puidutööstus ei ole nõus maksma kõrget hinda üksikute jämedate, hästi laasunud tüvedest saadud palikide eest.

Kuid valikraiel on muud, rahaliselt mitte otseselt mõõdetavad väärtused. Valikraie on üks loomingulisemaid metsa kujundamise ja kasvatamise viise, kus metsaomanik saab lähtuda oma teadmistest, eesmärkidest ja metsa erinevate väärtuste prioriteetsusest. Eriti võiks valikraie sobida metsas toimetamiseks väikeomanikule ja kindlasti võiks seda raieviisi kohata meie metsades tänasest rohkem. 🌲

Üheks valiraiete edukust seni pidurdanud teguriks on metsaseaduse kitsendused, mis ei luba püsimeetsa hoida piisavalt hõredana ega teha seal piisavalt suuri häile, et toimuks pidev uute puude teke ja nende elujõuline kasv. Praegu riigikogus menetletavate metsaseaduse muudatuseettepanekute hul-

Mida teha, kui taimi ei jätkunud?

Peamine nõuanne on: tellige metsataimed järgmiseks kevadeks varakult ära.

Kui metsaomanik jäi sel kevadel taime-dest ilma ja otsustas istutustöö edasi lükata järgmisele kevadele, tasub varakult taimed ette tellida kas otse taimekasvatajalt või metsaühistu kaudu.

Metsataimekasvatajate kohta leiab infot internetist majandustegevuse registrist, mille aadress on mtr.mkm.ee. Ettevõt-jaid otsides tuleb valida tegevusala «Met-sapuude kultiveerimismaterjali tarnimine». Iga ettevõtja andmete rea lõpust leiab ka kontaktandmed.

Metsaühistute liinis korraldatakse tai-mede ühishankeid kas Keskühistu Era-mets kaudu või taimekasvatajatega otse suheldes. «Oma soovidega tuleks pöörduda metsaühistute poole, kes panevad metsaomanike soovid kirja ja vajadusel nõustavad, kuhu, mida ja kui palju istuta-ma peaks,» ütleb Keskühistu Eramets tegevjuht Priit Jõeäär. Keskühistu hakkab metsaühistute taimetellimusi järgmiseks kevadeks vastu võtma sügisel.

Metsaühistute kontaktandmed leiab huviline erametsaportaalist www.eramets.ee (Ühiselt tegutsedes → Metsaühistud).

Teatud puhkudel on võimalik metsa istutada ka sügisel. Keskkonnaameti met-sauuenduse peaspetsialist Eda Tetlov on sellest kirjutanud mitmes varasemas Sinu Metsas. Põhjalikumad näpunäited leiab 2012. aasta septembrinumbrist (elekt-rooniliselt loetav erametsaportaalis www.eramets.ee, Raamatud ja trükised → Õp-peleht Sinu Mets).

Sügisese istutustöö vooruseks loeb Eda Tetlov näiteks head mullaniiskust, mis ei lase istutatud taimel kuivada.

Sügisistutuse puuduseks on külma-kohrutuse risk. «Seetõttu ei sobi sügisel istutada külmakohrutusohlikele mulda-dele ehk viljakatele maadele. Probleemid võivad tekkida ka taimedega, mis istuta-mise ajal pole puhkeseisundis. Neile võib enne talve jääda istutusjärgse juurdumise aeg liiga napiks.»

Sügiseti istutatakse tavaliselt potitai-mi. SM

Pildil on hetk, mil Rain Ajaotsale anti üle 2016. aasta parima metsamajandaja tiitel. Pildil on ta koos konkursižürii liikmete Aira Tossu ja Taavi Ehrpaisiga.

VIIO AITSAM

Parimate metsamajandajate konkurss!

Eesti Erametsaliit koostöös Erametsakeskusega kuulutas 25. mail välja konkursi parima metsamajandaja leidmiseks. Kõik tublid metsaomanikud on oodatud osalema!

Tänavu toimub see konkurss juba 24. korda. Eesmärk on leida ja tunnustada metsaomanikke, kes oma metsast tõeli-selt hoolivad ja seda jätkusuutlikult ma-jandavad. Läbi aastate on parima met-samajandaja konkursil osalenud tegu-sad metsaomanikud aidanud ühiskon-nale tutvustada erametsaomanike tege-vust ja erametsade majandamise põhi-mõtteid.

Parimate metsamajandajate kon-kursile oodatakse osalema kõiki met-saomanikke, kes majandavad oma met-sa heaperemehelikult ja vastutustundli-kult, kes oma metsaotsuseid tehes väär-tustavad metsa erinevaid väärtusi. Kon-kursil osalemisel pole tähtis metsa ma-jandamise juriidiline vorm. Oluline on, et metsa majandatakse hästi.

Konkursil hinnatakse metsamajan-duslikke töid ja muud metsaga seotud

tegevust ning vaadeldakse metsakasu-tuse majanduslikke, sotsiaalseid, kul-tuurilisi ja ökoloogilisi aspekte. Arves-se võetakse ka metsaomanike põhimõt-teid ja väärtushinnanguid metsade ma-jandamisel, panustamist kogukonna ja maaelu arengusse, metsaga seoses hoi-tud traditsioone jms.

Konkursil osalemiseks tuleb hil-jemalt juuni lõpuks täita ankeet, mil-le leiab Eesti Erametsaliidu kodulehelt www.erametsaliit.ee.

Kogu pere metsapäev

Konkursi tulemused võetakse kokku kogu pere metsapäeval, mis on 12. au-gustil Raplamaal Ruunawere Postimõi-sas. Autasustatakse konkursi tublimaid, väärikad auhinnad paneb võitjatele väl-ja STIHL.

Kogu pere metsapäevale oodatakse kõiki metsaomanikke ja teisi huvilisi koos peredega. Toimuvad põnevad eks-kursioonid, matkad ja õpitoad, tutvus-tatakse eri tehnikat ja metsatarvikuid, hulgaliselt tegevust jätkub ka lastele. Üks ekskursioonidest toimub eelmise aasta parima metsamajandaja, Vardi era-metsaseltsi liikme Rain Ajaotsa metsa, kus saab tutvuda erametsa majandami-se parima praktikaga.

Lisainfot konkursi ja kogu pere metsapäeva kohta leiab aadressil www.erametsaliit.ee.

VIIO AITSAM

MIDA VÕSASAE KORRASHOIUL SILMAS PIDADA?

- Õhufiltrit ei tohi puhastada su-ruühuga.
- Terav ja räsatud saeketas kasvatab töäjõudlust ning koormus mootorile ja reduktorile püsib madal. Kitsa saetee puhul kiilub ketas kinni, kuume- neb üle, rikneb ja on töötégija- le ohtlik.
- Saeketta korrasolekut on liht- ne kontrollida: mõradeta sae- ketast metallist esemega kok- sates kostub kõrge puhas heli, mõradega ketta puhul kostub tume «plönn».
- Metsataimede kahjustamise ohtu vähendab sae löikeorga- ni turvavarustus. Trimmitamii- li kasutades ei lase trimmikait- se töötada ettenähtust pikema tamiiliga. Kui see on liiga pikk, langeb seadme pöörete hulk ja kasvab kordades koormus reduktorile.
- Sae tühikäigul töötamisel ei to- hiks löiketööriist liikuda.
- Üle kolme kuu paagis olnud kütus tuleks vahetada uue vas- tu, et vältida käivitusproblee- me.
- Enamus juhtudel ei ole masina mittekäivitumisel süüdi viga- ne süütepool, vaid hoopis oma aja ära elanud süüteküünl.
- Tähelepanu tasub pöörata sel- lele, et saag oleks traksidele kinnitatult tasakaalus. Käepide- me õige seadistamisega saab vältida liigset koormust kätele ja seljale.
- Et trimmitamiil oleks painduv, elastne ja vastupidav, tasub seda pärast pikaajalist seismist (ka uute tamiilide puhul) enne kasutamist 24 tundi vees leo- tada. Kui trimmipeaga võsalõi- kur on pikemat aega seisnud, tasub paar päeva enne niitmis- tööd trimmipea seadmelt eem- maldada, sellest sisu (tamiili- pool) välja võtta ning pea ter- venisti koos trimmitamiiliga vette panna.

Allikas: Farron Tehnika

Hooldatud kasenoorendik, kus väljaraiutud puid pole metsast välja viidud.

Kui siht on saada puidutulu...

Tulevikumetsa kujundamine algab noorendikueas.

Igal metsaomanikul on õigus ise ot- sustada, kuidas ta oma metsa hoida ja kasvatada tahab. Kuid enda jaoks tasub varakult läbi mõelda: kas soovitakse tulevikus oma metsast saada puidutu- lu või on mõte pakkuda loodusturismi- teenuseid või tahetakse midagi muud või on soov just nimelt metsa puutu- matuna hoida.

Kui eesmärk on aastate pärast enda- le või oma lastelastele metsast puidu müügiga tulu teenida, tasub selle ni- mel varakult tööd teha. Tulevikumet- sa kujundamine algab juba noorendi- kueas, kui valgustusraiega tehakse esi- mene ja kõige olulisem valik – otsus- tatakse, milliste puude kasvutingimusi konkureerivate puude väljaraiumisega

parandada soovitakse. Kasvama jääva- te puude juurdekasv tänu sellele suu- reneb, kasvav mets on tulevikus pui- dusortide mõttes kvaliteetsem ja tulu- kam.

Luua metsanduskooli metsakasva- tuse õpetaja Dimitri Randoja sõnul on kõige enam valgust ja ruumi juur- de vaja valgusnõudlike puuliikide ja viljaka pinnasega kasvukohtade noo- rendikes, kus puud kasvavad tihedalt ja kiiresti. Valgustusraied on olulised ka okas- ja lehtpuu seganoorendikes, kus okaspuu võib kasvukonkurents- is alla jääda. «Valgustusraiel tehtud ot- sused määravad puistu tulevikuilme. Seetõttu on tööde tegemisel lisaks sae käsitlemise oskusele olulised ka met- sanduslikud teadmised, eriti puuliiki- de tundmine,» rõhutab Randoja.

Noore metsa hooldamise üks põhi- lisi töövahendeid on võsasaag.

SM

Kuidas Erametsakeskus toetuste

Iga toetuseliigi puhul kehtivad omad reeglid.

**GUNNAR
REINAPU**

Erametsakeskuse
kontrolliüksuse juht

Metsaomanikele, kes ise või metsaühistu kaudu Erametsakeskusest toetust on taotlenud, ei tule tõenäoliselt üllatusena, kui pea kohal kõikuva antenniga meest või naist oma metsas liikumas näevad. Suure tõenäosusega on tegu ühega kümnest Erametsakeskuse piirkondlikust kontrollispetsialistist, kes toetuse sihipärast kasutamist kohapeale kontrollima on tulnud.

Kelle taotlus kontrolli satub?

Erametsakeskusest saab toetust taotleda erinevatele tegevustele, toetusraha kasutamise üle peetakse järelevalvet erinevate kontrollimistega. Taotlusvoorude kohta kontrollitakse kuni 5% esitatud taotlustest, metsameetme toetuse puhul on kontrollitud taotluste maht oluliselt suurem. Praegu valitakse umbes veerand kontrolli sattunud taotlustest juhuslikult, kolmveerand aga riskianalüüsi põhjal. Olenevalt meetmest võetakse riskianalüüsis arvesse erinevaid kriteeriume, näiteks taotluse suur maht, varasemad rikkumised jmt.

Taotlus võib kontrolli sattuda ka siis, kui menetlemisel on tekkinud kahtlus selle nõuetele vastavuse suhtes. Taotluse kontrolli võidakse teha kohe pärast taotluse esitamist ning kuni viis aastat pärast toetusotsuse tegemist või toetusraha väljamaksmist.

Kui taotlus on kontrollivalimisse sattunud, järgneb tavaliselt kontrollispetsialisti kontaktivõtt. Toetusobjekti kontrollimisest teavitatakse met-

soomanikku vähemalt 48 tundi ette ja soovi korral saab ka ise kontrollispetsialistiga metsa kaasa minna.

Mida kontrollitakse?

Kontrollispetsialisti töö võib olenevalt toetusmeetmest olla väga erinev. Peamiselt tuleb hinnata metsaala pindala, veenduda taotlusesse märgitud tegevuste teostamises ning hinnata tööde kvaliteeti. Pea pooled välikontrolli sattunud metsaalad tuleb üle mõõta. Toetusõigusliku metsaala kindlaksmääramiseks kasutab Erametsakeskus GNSS mõõturit, mille mõõtmistäpsus on ideaaltingimustes kuni 1 cm, metsas on mõõtmistäpsuseks kuni 1,5 m.

●● **Kõige enam on
tuvastatud eksimusi
toetusõigusliku
pindala märkimisel.** ●●

Kõige enam tuvastatakse kontrollimisel eksimusi toetusõigusliku pindala märkimisel. Näiteks metsa uuendamise puhul on sageli osa eraldisest raiumata jäetud, kuid uuendustööde pindalaks on märgitud kogu eraldise pind. Sageli jäävad pindalast välja arvamata ka laiemad teed ja kraavid.

Metsameetme toetuste puhul, mille voor tänavu 29. maist 14. juunini käimas, on kontrollitoimingud olenevalt toetatavast tegevusest erinevad. Kahjustatud metsa taastamisel peavad kahjustatud puud olema kõrvaldatud, maapinna ettevalmistamine ja metsataimede istutamine tehtud vastavalt metsa majandamise eeskirjale. Kontrollispetsialist peab jälgima ka seda, et hooldatud metsataimede vanus oleks kuni 3 aastat ja et metsataimed sobiksid antud kasvukohale.

Hooldusraietel peavad valgustus- või harvendusraie olema tehtud nõuetekohaselt ja puistu peapuuliigi valgusolud olema paranenud. Laasi-

mistööde puhul vaadatakse, kas laasitud on sobivad puuliigid, kas puud on märgistatud ja kuuluvad esimesse rindesse. Laasitud puid tüve lõpp-pikkusega vähemalt kolm meetrit ning keskmise rinnasdiameetriga kuni 15 cm peab hektari kohta olema 200 või rohkem.

Abikõlblikud ei ole elektripaigaldise kaitsevööndis tehtud tööde kulud. Ka ei saa taotluses märgitud pindala sisse arvestada üle 4 meetri laiuseid teid ja lagendikke. Erandina võib välikontrolli tegija hinnata mittetoetusõiguslikke alasid toetusõigusliku objekti sisse kuni 20% esialgsest kindlaksmääratud pindalast. Erisust on õigus rakendada, kui ala osa, kus töö tege-mata, tagab loodusliku mitmekesisuse säilimise ja on kooskõlas hea metsamajandamise tavaga. Sellised alad võivad olla näiteks looduslik sulg-lohk, aasta ringi voolava allika ümbrus, lopsaka rohhtaimestikuga allikali-ne metsaosa, märg nõgu jne.

Ulukikahjustuse ennetamise pu-hul kontrollib spetsialist, kas soetatud tarvikuid on kasutatud või need paigaldatud vastavalt taotluses märgitud andmetele. Üle vaadatakse ka toetuse abil soetatud **metsamajandamise seadmed ja tarvikud**. Need peavad olema kleebisega märgistatud.

Metsapuude taimehaiguste ja kahjustuste ennetamisel peab mändikarsaka ja juurepessu kahjustuse ennetamiseks vajalik töö olema tehtud. Kui aga investeering on tehtud metsatulekahjude ennetamiseks, peab kontrollispetsialist veenduma, et tuletõkestusriba või -vöönd vastab taotluses märgitule ja toetuse nõuetele, et tuletõrje veevõtukoht ja selle juurde kuuluv taristu on rajatud taotletud mahus ja seda on korras hoitud ning et rajatud lõkke- ja õppepuhkekoht on tähistatud.

Metsa uuendamise toetuse pu-hul veendub kontrollispetsialist maapinna ettevalmistamiseks ning puude istutamiseks ja hooldamiseks tehtud tööde tegemises visuaalse vaatlusega. Istutustihedust kontrollib spetsialist ringproovi abil.

kasutamist kontrollib?

Metsamaaparandustööde puhul kontrollitakse, kas tööd on tehtud vastavalt taotluses esitatud andmetele ja mahule – kas uuendatud trüüp on õige diameetriga, kui pikalt on kivevunduskraavi ja eesvoolu uuendamisel sete eemaldatud. Visuaalse vaatlusega veendub spetsialist ka maaparandussüsteemi toimimisest.

Pärandkultuuri säilitamise ja eksponeerimise toetuse objekti puhul kontrollitakse, kas taotluses esitatud tööd toetatava objekti säilitamiseks ja eksponeerimiseks on tehtud ning kas tööde kvaliteet on kooskõlas konsulendi hinnanguga. Pärandkultuuriobjektile peab olema tagatud huviliste ligipääs.

Natura hüvitise puhul kontrollitakse kohapeal, kas pindala vastab taotluses märgitule ja kas on välja arvatud mittetoetusõiguslikud objektid, näiteks üle 4 m laiused teed ja trassid.

Kui teise katastriüksusega piirneval Natura metsaalal ei ole arusaadavat looduslikku piiri, peab hüvitist taotlenud metsaomanik hoolitsema selle eest, et katastriüksuse piirimärgid oleksid nähtavad ja visuaalselt tuvastatavad igal aastaajal.

Maastikul kasutatavaks piirimärgiks peab olema kas nõuetekohane piirikivi, metalltoru või puit- või be-

toonpost. Kui metsaala piiripunktid on korrektselt tähistamata, võidakse rikkumise raskusastmest sõltuvalt hüvitise summat vähendada.

●● Soovi korral saab omanik kontrollijaga metsa kaasa minna. ●●

Metsaomanik võib kontrollispetsialistidega kokku puutuda ka **nõustamistoetuse** kontrollimisel, kui nõu saanud metsaomanikega ühendust võetakse ja vajalikke andmeid täpsustatakse.

Ühistud aitavad

Kui metsaomanik ei ole veendunud, kas toetuse abil tehtud või planeeritavad tööd vastavad toetuse saamise nõuetele, võib alati pöörduda kohaliku metsaühistu poole. Ühistutes on kogemused erinevate metsatööde korraldamiseks ja teadmised toetuste taotlemisest. Taotluse ja selle kontrolliga seotud küsimustega saab pöörduda Erametsakeskusesse, õiged kontaktid leiab Sinu Metsa sisekaanelt. 🌲

2016. AASTAL KONTROLLITI

- 35 uuendamistoetuse taotluse 277 taotlusobjekti
- 12 nõustamistoetuse taotluse 72 nõuandesajaat
- 3 metsamaaparanduse taotluse 28 objekti
- 1 pärandkultuuri toetuse taotlusobjekti
- 1 metsaühistu toetuse taotlejat
- Natura toetuse 2016. aasta taotlustest kontrolliti 273 taotluse 1144 metsaala
- Järelekontrollis kontrolliti 26 metsa majandusliku väärtuse parandamise toetuse taotlejat, 2 kahjustatud metsa taastamise toetuse taotlejat ja 2 metsatulekahju ennetamise toetuse taotlejat.
- Eelkontrollis kontrolliti 1 metsaala arengu ja metsade elujõulisuse parandamise toetuse taotlejat.
- Metsameetme toetuse investeeringu tegemise kontrolli paikvaatlusi tehti 407 taotluse osas 446 korral.

Allikas: SA Erametsakeskuse 2016. aasta majandusaasta aruanne

Kontrollispetsialist Marek Labe käib objekte üle vaatamas Lõuna-Eestis. Pildil on ta käes näha GNSS mõõturit, millega mõõdetakse pindala. Seljas on mõõture antenn.

FOTO: ERAMETSAKESKUS

Tasuks teiste vigadest õppida

Šaakal on kohal ja paljuneb kiiresti. Peaksime probleemi ennetama.

**PRIIT
VAHTRAMÄE**

jahimees

Eelmise aasta novembris oli Tartus jahiulukitele pühendatud seirefoorum, mille korraldas keskkonnaagentuur. Muu hulgas kuulasime ettekannet uuest väikeulukist šaakalist. Agentuuri eluslooduse osakonna peaspetsialist Inga Jõgisalu tõi välja, et nende loomade arvukus on kasvanud 2013. aasta ühelt loomalt 120-ni. Eriti ajas kõrvu kikki see, et 2013. aastal väidetud ühe looma, «loodusesse sattunud üksiku isendi» asemel pidi neid juba siis olema vähemalt kaks – üks isane ja teine emane, kes pidid olema ka suguküpsed. Kuidas muidu selgitada, et 2014. aastal oli neid juba kaks pesakonda ja 2015. aastal viis.

Tänavu jaanuaris ilmus ajalehes artikkel, kus keskkonnaagentuuri eluslooduse osakonna juhtivspetsialist Peep Männil kinnitab, et Eestis elab neid juba 10 pesakonda. Pesakonna suuruseks loetakse keskmiselt 5 isendit, lisaks üksikud isendid. Samas artiklis väidab keskkonnaministeeriumi metsaosakonna jahindusnõunik Tõnu Traks, et šaakalit ei kvalifitseerita, et kas ta siia jõudmine on probleemne või tervitatav. Ta arvukust ei piirata, sest ta on ise siia tulnud ja pole liigina jõudsalt levinud.

Siit tekib minul jahimehena küsimus, kas tõesti šaakali senine väga kiire paljunemine ei ole probleem, millele tähelepanu pöörata? Sama küsimuse esitasin ka seirefoorumil, sest selline arvukuse kasv jääb ju kohe silma: kas võetakse ja mida võetakse

selle looma leviku piiramisega ette, enne kui karjakasvatajatel on probleem üle pea kasvanud. Vastus oli, et probleemi pole.

Rostovi oblasti näide

Paraku kinnitab minu küsimuse paikapidavust hiljuti ühest Venemaa portaalist (<http://bloknot-rostov.ru/news/>) leitud artikkel, mis ilmus seal 29.11.2016.

Tsiteerin: «Muret tekitav on informatsioon šaakali kasvavast populatsioonist Venemaal Rostovi oblastis. 2012–2016 kasvas populatsioon 186 isendist 1121 isendini. Et stimuleerida jahimehi, tõsteti tasu šaakali tabamise eest 1000 rubla pealt 4000 rublani. Oblastis lubatakse sellel aastal küttida 270 hunti ja 685 šaakalit.»

Olgu öeldud, et Rostovi oblasti suurus on 100 800 km², millest metsa on ainult 2,4%. Eesti pindala on 45 227 km². Rostovi oblast jääb Eestist 2000 km kaugusele. Kuigi keskkonnaagentuuri mullune ulukiseirearuanne väidab, et šaakalit leidub Ukrainas põhjaosas, järeldeb Vene artiklist, et neid on ka lõuna pool, sest Rostovi oblast asub ju Venemaa edalatipus.

●● **Vaja oleks muuta seadusi nii šaakalikahjude hüvitamise kui ka jahiaegade osas.** ●●

Artiklis on väidetud, et Rostovi oblastis olid šaakalid 2012. aastal. Meile jõudsid nad 2013. aastal. Rostoviga on vahemaa suur ja ühe aastaga loom nii laialt levida ei suuda. Kust siis ikkagi nende levik alguse sai? Keskkonnaagentuur väidab, et leviti Ukrainast Valgevenes, edasi Lätti ja sealt ilmselt Eestisse mõõda rannikut.

Internetist lugesin, et šaakalid on paiksed loomad, kes ei soorita isegi mitte hooajalisi rändeid. Kuid lähevad vahel

Šaakal.

LEE R. BERGER / EN.WIKIPEDIA.ORG

oma põhilisest elukohast toitu otsides kaugele ja ilmuvad kohtadesse, kus on näiteks massiliselt hukkunud kariloomi või uluksõralisi. Mis sundis neid tegema rännet, mis otsaga Eestisse jõudis?

Muret tekitavad teated

Milliseid järeldusi saaksime teha? Probleem on kasvanud Venemaal väga kiiresti ning kordades ja sellest saadakse aru, kuid meil minu arvates püütakse pead liiva alla peita. Šaakalite paljunemine tuleks peatada, enne kui hilja. Peame õppima teiste kogemustest, mitte tegema ise samasuguseid viga.

Milles seisnevad ohud ja miks olla ärevil? Mitte väga ammu lugesime kõik kirjutist poegivast lehmast karjamaal: perenaine läks abi järele, kuid kui tagasi tuli, oli vasikas ära söödud ja lehm lõhki rebitud. Arvati, et seda tegi rebane ja et vahest oli neid mitu. Sellised näited ja arvan, et ka vaeleväited ajavad loomakasvatajaid segadusse ja see lükkab vaid edasi probleemi tunnistamise.

Šaakali ründed ei ole meil enam haruldased. Näiteks ka Tahkuranna valla

ŠAAKAL

- 2013. aasta kevadel tõestati uue imetajaliigi, hariliku šaakali olemasolu Eestis.
- Aastatel 2013 ja 2014 ei olnud šaakal jahiuluk ning tema kui võõrliigi küttemist korraldas keskkonnaamet.
- Alates 2016. aasta algusest anti šaakalile jahiuluki (väikeuluki) staatus ja määrati lubatud aeg ja viisid tema kütmiseks.

Allikas: keskkonnaagentuur

lambakasvataja Urmas Aava jutt, et šaakalid on murdnud tema karjast 20 talu. Rajakaamera näitab, et külalised on iga päev pildil... Šaakalite tekitatud kahju riik lambakasvatajatele ei hüvita. Vaja oleks muuta seadusi nii kahjude hüvitamise kui ka jahiaegade osas, sest praeguse lühikese jahiaja jooksul nende arvukust kontrolli alla ei saa.

Seirefoorumil rääkis Inga Jõgisalu, et šaakal on omnivoor. «Kui rebane sööb pisinärlisi, siis šaakali toidulaua on suurem osakaal ka taimsel toidul. Tema toidulaud kattub teiste koerlastega, kuid kõige rohkem kährikuga, kellega tal on konkurents.»

Väidetakse, et šaakalid murravad rebaseid ja kährikuid, kuid mis siis saab, kui ühe võõrliigi (kährik) kadumisel tuleb asemele selline, kes suudab rünnata ka väiksemaid metsaulukeid ja kariloomi? Rebane ja kährik pelgavad inimest, aga šaakal, tundub, et mitte. Lähitulevikus on nad me õuedes iganädalased külalised.

Rebane ja kähriku lähedalolek inimest ei sega, aga šaakalid suhtlevad nagu hunt liigikaaslastega ulgumise abil. Kas

meil ikka kõik inimesed julgevad õhtul välja minna, kui lähedal elab neid terve pesakond? Kuna pojad sünnivad aprillis-mais ja jaht on lubatud alles novembrist, «lauldakse» kuude kaupa inimese akna all ja tavakodanikud ilmselt vahet ei tee, kas need on hundid või šaakalid.

Pessimistlik prognoos

Ennustan, millega see asi lõpeb. Arvukus tõuseb sügiseks jälle mitu korda. Kevadest sügiseni murtakse suurel hulgal kariloomi. See teeb loomakasvatajatele tõsist muret, kuid teha midagi nad ei saa, sest kahjusid neile ei hüvitata. Lõpuks muutub loomakasvatajate ja rannalade elanike mure nii suureks, et otsitakse abi meedialt. Siis riik tuleb vastu rahvale ja laseb jahiaja vabaks ja konstateerib fakti, et arvukus ja probleem on tõesti suured. Vastutus pannakse jahimeestele, kes peavad neid kohustuslikus korras ja jahimaa kasutuse loa äravõtmise hirmus küttime – riigi jaoks ongi probleem lahendatud!! Arvestades tänast «poliitikat», peavad jahimehed lõpuks võib-olla ka šaakali-

kahjusid hüvitama hakkama...

Kährik toodi meile kord sisse heas usus, et loomal on hea karusnahk. Eestis tabati esimene kährik 1938, teine 1947. aastal. 1955. aastal loendati neid meil 400, 1957 juba 1100, 1961. aastal 4300. Eelmisel aastal kütiti kährikuid 9848. Vahepeal on neist üle käinud kärntõbi, kuid lõppu ei tule. Kas soovime šaakaliga sama kogeda? 🐾

ŠAAKALI KÜTTIMINE

- Jahiaastal 2015/2016 kütiti Eestis 6 šaakalit.
- Jahiaastal 2016/2017 kütiti Eestis 32 šaakalit.
- Šaakalile võib pidada peibutus- või varitsus- või hiilimis- või ajujahti ning jahti piirdelippe või jahikoera kasutades 1. novembrist jahiaasta lõpuni.
- Jahiaasta kestab Eestis 1. märtsist veebruarikuu viimase päevani.

Allikas: Jahieeskiri ja jahiulukite küttime andmed 2016/2017

Mis sobiks algajale esimeseks

**Relva valimisest räägib
laskurekspert Arles Taal.**

**ANDRA
HAMBURG**

toimetaja,
Eesti Jahimeeste Selts

Mida silmas pidada?

Alustuseks tasub mõelda, milliseid ulukeid soovitakse eelkõige küttida ja kui universaalne peaks relv olema. Universaalsusega ei saa üle pingutada, nii et pigem mõnest valdkonnast loobuda: kas linnujaht või suurulukite jaht, kas koeraga metsas või pikemad distantsid.

On haavlipüsse, millega saab ka kuuli lasta, kuid see universaalsus ei ole ka kallimate relvadega garanteeritud – hea haavlijoosuga püssis võivad kuulid hoopis kehvasti joosta.

Relva kõige tähtsam omadus on täpsus, ent see sõltub ka laskurist. Relva raud võib joosta ka 500 m peale väga täpselt, kuid kui laskuril kogemusi pole, ei ole sellest kasu.

Vintraudse relva puhul soovitatakse võimalikult väikese kaliibriga. Mitme relva korral tasub kohe osta ka sportpüss laskmise õppimiseks. Kui tahetakse osta ainult üks relv suurulukite küttimiseks, ei peaks vaatama enamati kaliibrist .308 win. Näiteks kaliiber 30-06 on juba niivõrd tugeva lasuga, et tekitab kangemates mees-tes lasuhirmu. Sellega peab algaja arvestama, et ta küttimine ei kujuneks möödalaskmisteks ja looma haavamisteks.

Siledaraudse relva puhul tuleb taas lähtuda soovitud jahiliigist: ainult linnujahi puhul jahioludest ja sobivusest ning kui tõesti tahetakse siledaraudse relvaga ka loomi küttida, siis tuleb kindlaks teha, kas kuul jookseb täpselt.

Milliseid tehnilisi andmeid jälgida? Mille järgi optikat, muna jms valida?

Nagu ütlesin, peaks esimese vintraudse relva puhul olema kaliiber .308 või vä-

hem. Soovitatavalt siiski mõni enamlevinud variant. Siledaraudsete relvade puhul on klassikaline ja enamlevinud 12 cal. Samas liigub ja pakutakse soodsalt ka 16 cal relvasid, kuid neile on raskem leida sobivat moonu.

Optika peab tagama hea nähtavuse – pigem kallima tootja väiksem suurendus kui väga soodne ja suur suurendus. Tegelikult suure suurenduse kasutaja peaks olema ka väga hea laskur, kel oskus nähtavat värinat kompenseerida. Väiksem suurendus ja suurem toru keskdiaameeter tagavad parema valguse ehk õhtul-hommikul pikema valgusaja. Siledaraudse relva puhul annab parema täpsuse kolimaatorsihiiku lisamine.

Laskemoona valikul on taas esmaseks kriteeriumiks täpsus ja sobivus relvaga – mõni moon ja relv lihtsalt ei sobi kokku. Jahimehe moon peaks toelt lastes jooksmas 50 mm ringi 100 m kauguselt vintrelva puhul ja 100 mm ringi siledaraudse relva puhul 35 m kauguselt. Jahimehe tegelik maksimaalne laskekaugus on see, kust ta suudab käelt lastes tabada 100 mm suurust ringi. Alles järgmine (samas ka kohustuslik omadus) on moonu võime ulukit hukata – suuruluki ja vintrelva puhul poolmantelkuul, mis kenasti avaneb ja energia üle kannab ehk on mõeldud ulukite tabamiseks. Tähelepanuks fakt, et poodides on müügil ka poolmantelmoonu, mis ei ole mõeldud mitte ulukite laskmiseks, vaid lasketiiru.

Tänapäeva turg on kirev. Kust leida sealt hinna ja kvaliteedi mõttes keskmine jahipüss?

Keskmine on iga jahimehe/jahinaise jaoks juba rahalises mõttes üsna erineva väärtusega. Võimalusel tuleb valida uute relvade ja korraliku kaubamärgiga kasutatud relvade vahel. Vältida tootjaid, kelle garantii on oluliselt kehvem, ja kaliibreid, mis väga haruldased. Hoolimata soodsamast hinnast mitte minna suurema «kahuri» libedale tee. Suur osa täpsusest tuleneb sihtimisest – super relv ja sant optika kokku ei sobi. Teisisõnul peaks relv ja optika olema pigem sarnases hinnaklassis.

jahirelvaks?

ERAKOGU

Kas tasub ka taaskasutusest relva otsida?

Jah, ikka tasub vaadata ka kasutatud relvi, mis on heas korras, mida saab proovida ja mis on ka korraliku kaubamärgiga (teada kvaliteet, varuosad saadaval ja on mehi, kes vajadusel relva parandada oskavad). Tegelikult võiks relvadest teadev mees piiluda ka raua sisse, et näha seal nii vindsiooni kui raua seisukorda. Ka võib mõne sportlaskuri vana relv olla piisavalt heas korras, et kesta vähemnõudliku mehe puhul terve jahielu.

Milliseid jahipüssi ohutusmeetmeid peaks jälgima?

Relva kõige suurem ja olulisem ohutuse tagaja on relva valdaja ehk relvaga tuleb käituda ainult nii, nagu ta oleks kogu aeg laetud. Lisaks ohutule relva valdamisele tuleb hoida relv ka korras ja puhas.

Relva ostes tuleb ka vaadata relva tootjat ja müüja antavat garantiid – veidra riigi veidra kvaliteediga relv peaks alati tekitama küsimusi. Kasutatud relva puhul on ostu välistavaks teguriks praod, lõtkud, jäljed raua sisemuses, mõlgid lukul või raual. Proovilasud on pigem elementaarsed (kui vähegi võimalik) ja kui müüja nendest keeldub, on asi kahtlane.

Kuidas ja kui tihti jahipüssi hooldada?

Hea hooldus tähendab õlipiisa lisamist relvarauda pärast igit jahti, musta raua kergelt õlise lapiga ülekäimist, õlitatud puidu õlitamist kord aastas. Iga pikema kui 10-lasulise kasutamise puhul (või paar korda aastas) tuleb rauda puhastada nii põlemisjääkidest kui vasest. Kaks korda aastas tuleb üle käia ka kõik kinnitused ja kruvid ning õlitada päästikumehhanismi.

Kokkuvõtteks soovitan suurulukite jaoks pigem vintrelvi eelkõige nende täpsuse pärast. Moona ja kaliibri valik määrab jahikohad – võsas jämedam ja lagedal peenem toru. Siledaraudne on siiski eelkõige haavirelv ja selle universaalsus on vaid esmamulje. Kaliiber olgu pigem väiksem ja kaliibri suurusest on kordades tähtsam selle täpsus kombinatsioonis jahimehega. Suure paugu vigu tuleb jahimehest välja ravida väga pikka aega.

Arles Taal toonitab, et püssist saab hea püss ainult koostöös jahimehega.

Kuidas RMK ulukikahjustuste ennetust teeb?

KALEV MÄNNISTE

RMK jahinduslastituse juhataja

RMK on koos Eesti jahimeeste seltsiga 2013. aastal kokku leppinud riigimaa jahindusliku kasutamise tüüplepingu, kus on määratletud riigimetsas ulukikahjustuste menetlemise ja hüvitamise protseduur.

Tüüpleping ei eelda jahiseaduse §44 lg3 nõuetele vastavat ulukikahjustuste ennetamise teatise esitamist, sest lepingupooled on kokku leppinud teisiti. Nimelt esitame jahipiirkonna kasutajale 1. märtsiks nende puistute (kvartal, eraldus, kahjustaja jm andmed) nimekirja, kus on tekkinud või võivad tekkida olulised ulukikahjustused. Tüüpleping sisaldab ka võimalikke meetmeid, mida saaks jahipiirkonna kasutaja ulukikahjustuste vähendamiseks rakendada.

RMK on omalt poolt koostanud riigimetsa metsauuendamise hea tava, mis on leitav RMK kodulehelt failina «Metsauuendamise strateegia aastateks 2011–2021». Selle punkt 8 ütleb: «Metsakultuuride rajamisel rakendame optimaalselt algthedust, mis tagab piisavalt tihe date, võimalikele kahjustustele vastupidavamate ja kvaliteetsete noorendike kasvatamise. Minimaalselt nõutust kõrgema algtheduse kasutamise võtame metsakultuurides metsaomaniku omavastutuse määra mõõdukate ulukikahjustuste talumiseks.»

Sel aastal oleme arutanud Eesti jahimeeste seltsiga, missuguseid meetmeid saaks veel rakendada ulukikahjustuste ennetamiseks. RMK on teinud selleks konkreetseid katseid alates 2013. aastast. Uues tüüplepingu projektis (mis pole veel jõustunud) ennetusmeetmete rakendamise võimalused avarduvad.

Jaht on võti looduse mõistmiseks

See ürgne tegevus annab võimaluse meil ka tänapäeval looduse lähedale jääda.

TÕNIS KORTS

Eesti Jahimeeste
Seltsi tegevjuht

Mihkel Treumann on oma jahimehe käsiraamatus juba 1924. aastal kirjutanud, et iga jahimees peab lastava linnu ehk metsloomade eluviisi tundma. Samas on ta maininud, et jahimees peab ka teadma, et kui ta on vilets lühikeselt-nägi, metsade rüütaja, ühiskondlike pahedega ja looduse-reostaja, väheneb tema jahitegevuse tagajärjel metsloomade arv jäädavalt.

Samuti on Eesti jahinduse klassik Franz Reidolf oma 1938. aasta käsiraamatus kirja pannud, et säärane jahimees, kes huvitub ainult ulukite surmamisest ega liiguta sõrmegi nende eest hoolitsemiseks, ei vääri jahimehe nime, vaid on põlatud lihakütt ja paugutaja.

Linnastuv ühiskond...

Tänapäeva ühiskonnas on mitu globaalset trendi, mis jahindust ja jahipidamist tahes-tahtmata mõjutavad. Nimetagem siin näiteks linnastumist ja virtuaalmaailma teket. Inimene kaugeneb loodusest ja talle jäävad looduslikud protsessid võõraks. Tihti tekib uutel põlvkondadel arusaam, et saame loodusest hakkama. Maailma looduse fondi WWF direktor Marco Lambertini ütles selle kohta tänavusel CIC-i peaassambleel Šveitsis, et elame ajal, millele on iseloomulik looduse ja ressursside kadumine ning looduse lühikesest ajaga muutmine. Tema sõnul on vaja aru saada ja mõista, mis on loodus ja mida see meile tähendab.

Loodusressursside kasutamine on Eestis ja ka mujal tänapäeva maailmas aktiivne. Meil on intensiivne metsa- ja

Põdra suvine magamisase.

VALIKLASKMINE JA ULUKIKAHJUSTUSED

Seoseid on muidugi palju rohkem, kuid kõige üldisemates joontes hoiab õige valiklaskmine loomaasurkonnas loomulikkude, looduslikku tasakaalu ja siis on paremas tasakaalus ka suhted toidubaasiga.

Suurem küttimisurve reeglina tekitab populatsiooni noorenemist. Kui populatsioonisisest hierarhiat ei toimi ja noorloomi on palju, siis nad käituvad teistmoodi. Ja noored loomad tahavad kasvades ka palju rohkem süüa.

Seesama toimib mis tahes loomakoosluses, et noored, n-ö puudulikud populatsioonid satuvad löögi alla. Metsakasvatuse seisukohalt võttes suurendab valimatu küttimine kahjusid.

Allikas: Tõnis Korts

põllumajandus ning püüame pidevalt arendada jahimajandust. Kuidas see kõik kokku sobib? Ega hästi ei sobigi. Sellises olukorras tuleb veel eriti loodust tunda, et osata asju näha tervikuna ja pikemas perspektiivis. Täna istutatud puu saab raieküpsiks pika aja jooksul. Narri põldu ühe korra, põld narrib sind üheksa korda vastu. Rahvatarkusi on kogutud põlvkondade kaupa ja nende üle tasub mõelda.

Jahimees käib vastuvoolu

Kaasaegne jahindus kui üks looduskasutuse valdkond saab tänastes intensiivsetes tingimustes minna vaid süvenemise poole, et jätkusuutlikkus püsiks – võrreldes ühiskonna linnastumistendentsiga on jahimehed nagu vastuvoolu minejad.

Eesti jahimeeste seltsis räägime üha rohkem teadmispõhisest jahindusest. Teadmisi on vaja, et teha ulukivaru kasutamisel õigeid valikuid. Näiteks on ju jahimeeste hulgas üldteada, et valikküttimisega saab hoida karja struktuuri looduslähedasena. See omakorda vähendab ulukite tekitatud metsakahjustusi.

Hea looduse tundmine aitab kaasa, et küttimisel õigeid otsuseid teha. Teadmised

loodusest on hädavajalikud ka varude hindamisel. Jahimeestel on seadusest tulenev kohustus anda igal aastal ulukite arvukusele omapoolne hinnang. Tänased nõudmised on, et valikud ja hinnangud peavad olema võimalikult täpsed. See tähendab näiteks, et suurulukite arvukuse hindamisel ei tohi viga olla suurem kui $\pm 10\%$.

Eesti jahimeeste selts kuulutas 2017. aasta «Loenda ulukit!» aastaks. Seda just seepärast, et rõhutada, kui tähtis on teada ulukite tegelikku arvukust. Paraku 100% toimivaid loendusmetoodikaid ei ole. Täpsed on küttimisandmed, mille ajaline hindamine annab olnust suhteliselt hea ülevaate.

Looduse tundmaõppimiseks on liisandunud uusi vahendeid – metsloomade käitumisest ja nende arvukusest aitavad tänapäeval aimu saada rajakaamerad. Sarvekasv, karvavahetus, tiinuse kestus jpt ulukite füsioloogilised protsessid saavad tänu kaameratele selgemaks. RMK on katsetanud loomade loendamiseks ka soojuskaamerat ja drooni, mis on andnud päris häid tulemusi.

Jahipidamine on huvitav suhe inimese ja looduse vahel. See eeldab häid algteadmisi, aga ka pidevat enesetäiendamist. 🦌

Keskkonnaamet analüüsib linnujahipiiranguid

Läbirändajad hanelised Raplamaa Kehtna valla põldude kohal. Kevadel, mil linnujahti ei peeta ei kaitsealadel ega mujal.

Tähelepanu keskmes on linnujaht kaitsealadel.

LIGGI NAMM

keskkonnaameti
kaitse planeerimise
spetsialist

ROLAND MÜÜR

keskkonnaameti
nõunik

Eestis on seni looduskaitsepiiranguid kavandatud ja kehtestatud reeglina alade põhiselt. Kõrge looduskaitse väärtusega piirkonna kaitse alla võtmisel või kaitsekorra uuendamisel on koondatud andmed ala kõikide väärtusetüüpide kohta. Seejärel on looduskaitse-eksperite kaasates kokku pandud eelnõu, mis peab tagama otstarbekal viisil kõikide eesmärgiks seatud väärtuste (elupaikade, liikide kasvukohtade, maastike jne) soodsa seisundi. Taoline lähenemine võimaldab parimal moel arvestada piirkonna eripäradega.

Samas on väärtuste kaitsmisel vaja ka n-ö katusevaadet – hinnata väärtusi, analüüsida nende kaitsevajadusi ja planeerida piirangute rakendamise põhimõtteid üle-eestiliselt. Selline lähenemine parandab piirangute seadmise kvaliteeti.

Kokku üle 3300 ala

Keskkonnaameti tellimusel koostab Eesti ornitoloogiaühing analüüsi, kuidas on Eesti looduskaitsepiirangutega aladel (kaitsealad, sh rahvuspargid, püsielupaigad, hoiualad) linnujaht reguleeritud, ja annab soovitusel, kus ja mil määral peaks seda piirama. Samuti kaalutakse, kas mõnel pool, kus praegu on linnujaht piiratud, võib seda linnustiku kahjustamata siiski lubada.

Töö hõlmab kogu Eestit ja alasid, mille kohta ettepanekuid tehakse, on üle 3300. Nende hulgas on ka EL looduskaitsealade võrgustikku Natura 2000 kuuluvad linnualad. Valmiva analüüsiga pakutavad regulatsioonid plaanitakse edaspidi järk-järgult kaitsealade kaitseeskirjadesse sisse kirjutada.

Jahiseaduse ja jahieeskirja alusel võib Eestis linnujahti pidada 31 liigile. Jahiliikidest kolm (valgepõsk-lagle, soopart ja laanepüü) on kaitsealused liigid ning kuus (raba- ja hallhane, soo-, räga- ja luitsnökk-part ning nurmkana) kuuluvad Eesti ohustatud liikide punasesse nimestikku. Jahikorralduslikult on oluline, et jahitavate liikide seisund ei halveneks ja oleks tagatud jahinduslikult säästlik saagikus.

Laiem arutelu tuleb sügisel

Tänaseks on tehtud ülevaade praegu kehtivatest linnujahipiirangutest. Linnujaht on lubatud ligi 70% Eesti kaitsealade pindalast (u 10 640 km²). Täielikult on linnujaht keelatud ligi 20% (u 3000 km²) ja osaliselt piiratud (nt ajaline piirang) umbes 10% (u 1800 km²) looduskaitsealusest maast.

Valminud on ka metoodika, millest lähtuvalt edaspidi linnujahti kaitsealadel reguleerima hakatakse. Peamised aspektid, mis enne piirangu seadmist läbi kaalutakse, on: liikide asurkonna suurus ja arvukuse trend, liigi ohustatus, elupaiga kvaliteet, rahvusvahelised kohustused linnustiku kaitsel, jahinduslik ja muu avalik huvi (nt rannaniitudel karjatamine, turismialane ettevõtetus jt). See-ega ei lähtuta piirangute seadmisel ainult looduskaitsealade aspektist, vaid arvestatakse ka avalikku huvi.

Juriidiliseks nõuandjaks ja avaliku huvi väljaselgitajaks on ornitoloogiaühing kaasanud SA Keskkonnaõiguse Keskuse, kes teeb koostööd Eesti jahimeeste seltsi, kohalike omavalitsuste, poollooduslike koosluste hooldajatega jt huvigruppidega. Kaasamine algab sügisel, mil ornitoloogiaühing tutvustab esialgseid ettepanekuid, kuidas linnujaht võiks konkreetsetel aladel reguleeritud olla.

Tööd rahastatakse Keskkonnainvesteeringute Keskuse keskkonnaprogrammist ja selle tellimiseks korraldati 2016. aasta sügisel riigihange. Analüüs valmib 2017. aasta lõpuks.

Karu jälg liival.

Šaakali koljud

Mida tänavune trofeede hindamine me ulukiasurkondade käekäigu kohta näitas ja kas oli ka üllatusi?

PEETER HUSSAR

jahinduskoolitaja ja
jahitrofee-ekspert

Tänavustel piirkondlikel trofeede eelhindamisel oli hea tõdeda, et jahimeeste välja toodud trofeede arv ulatus üle 1500. Pärast 2008. aastat, mil hinnati kokku 1225 trofeed, langes see arv vahepeal tasapisi 1000 lähedale.

Lisandunud on meile uus jahiulukiliik šaakal, medaliväärseid koljusid mõõdeti kokku 5.

Ka punahirve olukord jätkub endiselt stabiilses tõusvas joones, olles märgiks Saare- ja Hiiu- ja jahimeeste aastatepikkusele tublile tööle oma hirveasurkonnaga. Samuti on kütitud esimesed medaliväärsed hirvetrofeed Pärnumaalt.

Aafrika seakatku mõju trofeedele on vastuoluline. Viimase kahe aasta suurenunud küttimismahtude tõttu oli hindamisel rohkem kui 200 metssea kihvad. Lähiaastatel aga on oodata, et sigade arv püsib madalana ja järgmist tugevate kultide põlvkonna peale kasv võtab vähemalt viis aastat aega.

Esimest korda ületasid Eestis kütitud metssea kihvad CIC arvestuses 140 punkti – Sandro Tiisleri Võrumaal eelmisel aastal kütitud kuldi kihvad andsid tulemuseks 140,03 punkti. Eelmine metssea tipptrofee oli Voldeemar Manguse kütitud siga 138,40 punktiga, aastast 1973. Samamoodi jääb eelmine metskitse tipptrofee 40 aasta taha, aastast 1976. See oli Juhan Kaisi tabatud sokk 191,48 punktiga. Uus metskitse tipptrofee on Viljandi-

JAHILUKITE KÜTTIMINE EESTIS

	2014/2015	2015/2016	2016/2017
Pöder	5815	6873	7390
Punahirv	1044	1252	1664
Metskits	4072	6264	10973
Metssiga	24909	32580	17610
Pruunkaru	36	49	55
Hunt	38	103	114
Ilves	2	19	0
Hallhüljes	0	10	10
Šaakal	3	6	32
Rebane	3815	4580	5558
Kährik	9468	9848	9179
Metsnugis	3502	2824	2646
Kivinugis	99	38	45
Tuhkur	736	571	365
Mink	208	135	160
Mäger	186	165	190
Saarmas	28	32	38
Halljänes	493	690	987
Valgejänes	45	111	168
Kobras	6557	6678	6610
Ondatra	0	1	2
Laanepüü	43	36	39
Nurmkana	40	62	22
Faasan	20	18	16
Metskurvits	1547	1146	1408
Tikutaja	17	14	17
Kaelustuvi	683	755	850
Kodutuvi	1028	955	946
Hallvares	1905	1365	1366
Künnivares	225	62	49
Ronk	251	122	20
Hallrastas	130	160	121
Hõbekajakas	112	17	3
Merikajakas	45	13	9
Naerukajakas	5	12	0
Kalakajakas	42	55	36
Lauk	20	32	57
Kormoran	392	528	871
Hallhaigur	138	152	6
Haned kokku	2696	5240	4772
Pardid kokku	9786	8903	7665

Allikas: keskkonnaagentuur

ja mitu tipptrofeed...

Uus tipptrofee, Mati Kogeri kütitud soku sarved.

KAAREL ROHT

Uus tipptrofee, Sandro Tiisleri kütitud kuldi kihvad. Pildil vahetult pärast mõõtmist, kui veel poldud jõutud neid alusele tagasi panna.

LIIVI AMOR

maal Mati Kogeri 2016. aastal tabatud sokk 196,58 punktiga.

Mõtlemisainet peaks pakkuma ilveste hetkeseis. Oleme ju võinud töstist uhkust tunda meie ilveste trofeede üle 10–20 aastat tagasi, mil Eestis oli Euroopa tugevaim asurkond. Võrreldes nende aegadea on selle aasta hindamiste pealt näha, et ilveste asurkond on selgelt nõrgenenud.

Hundi ja karu medalitrofeede arv on mõnevõrra vähenenud, aga siin pole põhjuseks muutused asurkonnas, vaid hindamistingimustes – pronksmedali alampiiri tõsteti paari hindepunkti võrra. Seega noorte loomade koljud ei küüni enam pronksmedalivääriliseks ja ei kajastu hindamistulemustes.

Väikekiskjate koljude puhul on veidi ehk tegemist ka nii-öelda valitseva moega – hindamisele välja toodavate trofeede arv kõigub aastati. Kuid ei ole küll põhjust arvata, et küttimismahud vähenenud on.

Teiste ulukite trofeede puhul on olukord stabiilne, hinnata toodud trofeede hulk ja suurused pole varasemate aastatega võrreldes oluliselt muutunud.

**Eesti Vabariigi
XII jahitrofeede
näitus avatakse
20. juunil kl 18.00
Sagadi mõisas**

Info: Andres - 565 1625, andres@ejs.ee

Trofee tähendus läbi aja

- Kindlasti on olnud aegade algusest peale üks trofeede eksponeerimise põhjus näidata küti võimekust. Eeldab ju tugevama ja elukogenuma uluki tabamine kütilt suuremat kogemust ja oskust. Vanasti võis see oluliselt mõjutada küti staatust nii pere- kui kogukonnapea või juhina. Trofeekultuuri alguses on suur osa olnud ka tootemloomadel ja uskumustel.
- Arvata võib, et sellest ajast peale, kui inimesed paiksemaks muutusid ja kütid ei pidanud piirduma trofeede eksponeerimisel ainult kaela riputatud keega, hakati suuremaid trofeesid välja panema eluaseme seintele. Nii on sealt välja arenenud Kesk-Euroopale eripärased jahisaalid ja -losid. Mingist hetkest polnud nende kollektsioonide puhul enam ilmingimata oluline, et kõik väljapandud trofeed oleks majaperemehe kütitud ja neid kogunes seintele mitme sugupõlve jooksul. Mida suuremad trofeed ja mida rohkem neid oli, seda uhkem. Jahitrofee muutus osalt ruumi sisustuselemendiks.
- Niisugusele umbisikulisele küllusele vastukaaluks võime vaadata trofeed ka kui väga konkreetse uluki ja hetkega seotud mälestuseset. Selline trofee ei ole kütille võidusümbol, vaid olemoodi austusavaldus ulukile koos mälestusega emotsionaalsest jahiretkest, meenutamaks looduses kogetuid, tihhti väga ülevaid hetki.
- Tänapäeval on trofeele lisandunud roll olla erialateadlastele ulukite uurimise materjaliks. Trofeede hindamisel mõõdetakse neid piinliku täpsusega, lisaks on üles märgitud uluki tabamise aeg ja koht. Mida pikema aja jooksul on trofeesid mõõdetud, seda suuremat üldistust saab selliste andmete põhjal teha. Andmed annavad võimaluse jälgida, kuidas ulukid üksikisendite või asurkondade lõikes aja jooksul muutunud on.
- Tänapäeva jahimees jälgib kindlasti ulukite arengut ka trofeede osas. Ideaalis teeb jahimees oma valiku mitte selle järgi, et enda kui küti võimekust vägevaima trofeelooma küttimisega näidata, vaid eelkõige loomaasurkonna parimat käekäiku silmas pidades. Ideaalis järgib kütt (sarnaselt ulukite omavahelisele märgikeelele) reeglit, et soo jätkamise juures on eelistatud positsioonis võimsamat sarvekrooni kandvad isased loomad, mistõttu neil tuleks lasta võimalikult pikalt oma geene järglastele edasi anda, enne kui neid loomi küttida.

Allikas: Peeter Hussar

Kõik õied on puhkenud. Hiiumaa, 10. juuli

Harilik muguljuur oma tavapärase keskkonnas. Rannaniit Hiiumaal, 8. juuli. Ringi sees: Harilik

Aasta orhidee 2017

Päris metsast aasta orhideed tõenäoliselt ei leia, kuid leidmise lootusi on valgusrikastel sihtidel ja liinialustel, mis läbivad lubjarikka pinnasega loometsi.

ARTO-RANDEL SERVET

Eesti Orhideekaitse
Klubi liige

Seda pisikest kasvu kollakasrohelist taime kasvukoha rohurindest üles leida on vilunud silmapaari-
legi üsna raske ülesanne. Ning vaevalt keegi asjasse pühendamatu esmapilgul teda orhideeliseks pidada oskaks, sest õied on tal väikesed ja vajavad määramiseks lähemalt uurimist. Mingemgi siis lähemale ja uurigem, kes on see harilik muguljuur (*Herminium monorchis*), kus kohast teda otsida võiks ja kas temas on ka midagi ebaharilikku.

Muguljuure kasvukohtadeks on niisked või parasniisked ning madala taimestikuga rannaniidud ja hõredad kadastikud, teda võib leida ka soonitudelt ja madalsoo mätastelt, kuid ikka ja alati sealt, kus on lubjarikas muld ja palju valgust.

Metsast muguljuurt tõenäoliselt ei leia, kuid valgusrikastel sihtidel ja liinialustel, mis läbivad lubjarikka pinnasega loometsi, võib tähelepaneliku pilguga ringi vaadata küll, sest sarnaseid leiukohti on teada nii Hiiumaalt kui ka Saaremaalt.

Õied lõhnavad mee järele

Õitseaeg kestab muguljuurel tavaliselt juuni keskpaigast juuli teise pooleni, kuid pole välistatud, et mõni taim õitseb veel augusti alguseski. Väikesed õied on koondunud saledasse õisikusse, mis saavutab täispikkuse viimaste õite avanedes. Luupi abiks võttes saab kenasti kokku lugeda kuus õiekattelehete, mis kinnituvad õiepõhjale kahe üleneva ringina. Ühes allapoole pööratud ja teistest erineva kujuga (kolmeharulise) sisemise ringi õiekattelehes tunneb botaanikahuviline ära huule. Need tunnused aitavadki määrata selle taime orhideeliste sugukonda.

KOHTUMINE HIIGLASEGA

Minu esmakohutumine muguljuurega leidis aset Saaremaal 12 aastat tagasi. Mäletan seda selgesti, sest otsimise aeg pole kunagi nii pikk tundunud. Leitud taimed kasvasid üksikult ja kuni kolmekaupalahestikku.

Muguljuuri mõõtma ma seal ei hakanud, kuid hinnanguliselt võis suurim neist olla 10–12 cm kõrgune. Vaid nädal hiljem sattusin Hiiumaal huvitavale leiule. Niiskel loopealsel kasvasid kaks arvukat muguljuure kogumikku. Suuremas loendasin 59 õitsvat taimet jalajälje-suurusel maalapil, pooled neist üle 20 cm ja kõrgemad 26–28 cm. Väiksemas kogumikus kasvas aga tõeline hiiglane, küündides tipuga üle kõrval kasvanud roheka kääokeele alumiste õite. Taime kõrgus 36 cm!

Kõigi otsijate lohutuseks võin öelda, et pärast esimese taime leidmist muutub otsimine täpselt kümme korda lihtsamaks – muguljuured hakkavad justkui imevael ennast rohurindes nähtavaks tegema. Siin tuleb abiks ka esimese taime pealt mällu salvestatud kollakasroheline toon, mida teistel ümbritsevatel taimedel ei esine... kui just lemmelille samas koosluses pole. Lähedalt vaadates neid kahte siiski segi ei aja.

muguljuur. Ebaharilik tihedus – 59 taimet. Hiiumaa, 3. juuli.

FOTOD: ARTO-RANDEL SERVET

36 cm on mitteametlik Eesti rekord.
Hiiumaa, 3. juuli

on harilik muguljuur

Muguljuure väikeses õiekannuses leidub nektarit ja õied lõhnavad magsalt mee järgi. See meelkitab ligi putukaid, mistõttu on muguljuure viljumine enamasti väga edukas. Mee lõhn on andnud sellele taimel nime nii mõneski keeles. Soomlastele on ta *mesikämmekä*, sõna mesi sisaldub ka rootsi-, poola-, leedu- ja saksakeelses liiginimes. Seemned on muguljuurel tolmpenevad ja vajavad idanemiseks seeneniidistiku abi nagu teistelgi käpalistel.

Hiline ärkaja

Oma eestikeelse nime on muguljuur saanud mullas asuva ümmarguse juuremugula järgi. Kui kõigil teistel meie mugulaga käpalistel on mugulaid kaks, siis muguljuur kasvatab uue mugula emataimest paari sentimeetri kauguse-

le ulatava maa-aluse võsundi (stooloni) tippu. Uutest mugulatest sirguvad järgmisel aastal noored taimed. Selliseid võsundeid võib ühel taimel olla mitu ja soodsates tingimustes kasvab harilik muguljuur sageli mitmekaupaga koos. Taimel on tavaliselt kaks vastakut varre alusele kinnituvat lehte, mis on kollakasrohelist tooni, pealt veidi läikivad, kujult süstjad ja kergelt renjad. Kui näiteks arukäpp kasvatab omale uued lehed juba sügisel ja halli käpa lehed ilmuvad välja aprillis, siis muguljuur on ses osas hiline ärkaja, näidates lehti alles mai lõpus või juuni alguses. Taime kõrgus on enamasti 10–20 cm, üle 30 cm ulatuvaid isendeid tuleb pidada juba hiiglasteks.

Eestis asustab muguljuur tihedalt läänesaari ja mandri lääneran-

nikut, mujal Eestis kuulub ta haruldaste liikide hulka. Sisemaalt on teada vaid üksikuid leiukohti. Muguljuure levila ulatub Hispaaniast Jaapani ja Kaug-Idani, kuid selle piires esineb taim üsna hajusalt. Kuna Soomest on muguljuur hävinud ja taasasustamine ei kandnud vilja, kasvabki ta meil oma levila põhjapiiril.

Perekonnas Herminium on Royal Botanic Gardens, KEW andmetel 41 liiki. Harilik muguljuur on ainuke perekonna esindaja Euroopas, siin on ta peaaegu kõikjal haruldane ja ohustatud. Peamine ohutegur on leiukohtade hävinemine, mille osas tuleb ikka inimesel endal peeglisle vaadata. Hukutavaks võib saada ka intensiivne karjatamine, seda just peamiselt tallamise tõttu. SM

TEATED LEIUKOHTADEST ON OODATUD

- Harilik muguljuur on looduskaitse all, kuuludes kaitsealuste liikide II kategooriasse.
- 1983. aastast kuuluvad looduskaitse alla kõik Eestis kasvavad orhideeliigid. Eesti ohustatud liikide punasest nimestikust leiame muguljuure kategooriast «ohulähedane».
- Aasta orhidee aunimetuse andmise traditsiooni algatas Eesti Orhideekaitse Klubi kaheksa aastat tagasi, et nimetatud liiki laiemalt tutvustada, tema elu lähemalt uurida, saada täpsemat pilti liigi levikust Eestis ja pöörata tähelepanu leiukohtade kaitsmisele.
- Eesti Orhideekaitse Klubi kutsub loodushuvilisi üles teatama hariliku muguljuure leiukohtadest Eestis. Leiukohtade andmeid saab igaüks sisestada loodusvaatluste andmebaasi (LVA) loodus.kesk-konnainfo.ee/lva, millel on ka nutirakendus.

Metsaraie loob ulukitele soodsaid

Pole tõsi, et raie ulukid metsast välja ajab – just raiesmikul leidub põdrale, punahirvele ja ka metskitsele kordades rohkem toitu kui vanas metsas.

TIIT RANDVEER

zooloog,
maaülikooli dotsent

Mulle näib, et paljud kaasmaalased ei hooma, kuidas metsaraie ja -uuendamine ning igasugune muu looduskasutus meie loomastikku mõjutab. Ma ei arva muidugi, et Maalehe ja Delfi loodusteemalistele artiklitele järgnenud kommentaarid, a'la «metsad on maha raiutud ja loomadel pole enam elupaiku, mistõttu nad tulevad linnadesse» või «veel kahekümnenda sajandi algul elutses siinmail 2000 hunt, tänaseks on kõik maha tapetud», iseloomustaks keskmise kaasmaalase asjatundlikkust. Need on pigem tragikoomilised erandid, aga siiski. Mulle näib, et «lihtsurelik», enamasti linnaelanik, ei ole enam kursis looduses toimuvaga.

Palju toitu ühes kohas

Hiljuti korraldatud ankeetküsitluses, kus üritati selgitada kaasmaalaste suhtumist jahipidamisse, eestimaistesse ulukitesse ja võõrliikidesse (kokkuvõtte ilmus ajakirja Eesti Jahimees aprillinumbris), küsiti muu hulgas arvamust, kuidas võiks mõjutada metsise, põdra ja metskitse asurkondade heaolu intensiivne metsamajandus. Valdav enamust vastajatest oli seda meelt, et mõju metssasurkonnale on negatiivne ja nii see ka on. Aga üle poole vastanuist arvas sedagi, et metsaraie halvendab ka metskitse- ja põdrapopulatsiooni elutingimusi.

Selline arusaam on, pehmelt öeldes, ebatäpne.

Metsaraie ei halvenda elutingimusi, vaid parandab. Enamgi veel – see on ilmselt kõige olulisem dendrofaagsete liikide, nagu põdra, punahirve ja metskitse elupaikade kvaliteeti parandav tegur!

OK, metskitse puhul on teisigi samaväärseid tegureid, aga vähemalt põdrale on metsamajandus kõige tähtsam. Et miks küll? Põhjus on väga lihtne. Keskkonna mahutavuse määrab mitu tegurit, aga üks neist on ulatatiivne ja enamasti on selleks toidubaas. Dendrofaagsed ulukid toituvad teatud vanuses (so kõrgusvahemikus) puude ja põõsaste võrsetest ja koorest. Sobivat toitu leidub keskealises või vanemas metsas kümnetes kilogrammides ühe hektari kohta. Pajustikes või ka võsastunud raiesmikel leidub niisugust sadades kilogrammides, 10–20 aastastes männinoorendikes aga tonnides.

Ja see on vaid pool asja. Samavõrra oluline kui toiduks sobiva biomassi suurenemine, on selle kontsentreeritus. Söödava otsimisele ei ole vaja kulutada energiat, kuna see on koondunud teatud kohtadesse, so raiesmikele ja/või metsakultuuridesse. Iga kokkuhoitud kilokalori tähendus ulukitele on sama kui säästetud rahaühik inimeste maailmas. Seda on võimalik investeerida. Loomad investeerivad oma järglastesse: heas toitumuses emasloomade ovulatsioonimäär suureneb, loodete ja järeltulijate ellujäämise tõenäosus kasvab ning kõigi isendite, olgu nad mistahes soost või vanuses, looduslik suremus väheneb, mis kõik väljendub arvukuse/asustustihe-
duse suurenemises.

Raie ja asurkonna kasv

Teoreetilist arutelu kinnitavad ka reaalselt aset leidnud muutused oksatoiduliste ulukite arvukuse dünaamikas nii meil kui mujal.

Eestis sai põdraasurkonna enneolematu kasv, lausa demograafiline plahvatus alguse 1960. aastatel. Selle esmaseks põhjuseks oli metsaraie intensiivistumine sõjajärgseil aastail ja enneolematu mahus metsakultuuride rajamine. Ajavahemikul 1947–1951 rajati aastas kesk-

Raiesmik, kus on tihe haava juurdekasv ehk võsa, nagu arvab teadvat, et põtradel pole enam kusagil elada. Teg

miselt 12 736 ha metsakultuure, 1948. aastal koguni 16 115 ha. Järgneva poole sajandi vältel rajati neid kordades vähem ja alles viimasel ajal on aastast kasvama pandud metsakultuuride pind taas ületanud 10 000 hektarit. Seda nüüd küll, et istutamine/külv eeldab raielankide olemasolu, mille pind on viimastel aastatel väga oluliselt tõusnud.

Niisiis: Eesti põdraasurkond oli 1970. aastate keskpaiku saavutanud ajaloolise aja kõrgeima taseme ja selle eelduseks oli parajaks ninaesiseks kasvanud männinoorendike küllus. Põdra arvukus võis neil aastail (1975–1985) küündida 20 000–30 000ni, asustustihedus 10–15 isendini 1000 ha elupaikade kohta.

Kõik see, mis kehtib põdra kohta, on kasutatav ka metskitseasurkonna dünaamika seletamisel. Ka metskitsepopulatsioon kasvas plahvatuslikult ja selleski oli metsaraietel ja -uuendamisel oma osa. Tõsi küll, Eestis oli üheks sõraliste arvu kasvu mõjutavaks teguriks metsaraie kõrval suurkiskjate arvukuse langus. Sõja ajal oluliselt kasvanud hundi asurkonda vähendati drastiliste meetoditega, kaasa arvatud mürgitamine. Sellepärast oleks Rootsi näide ehk veenvam.

Kuningriigis ei olnud «kiskjaprobleemi». Rootsi uurijad Cederlund ja

elupaiku!

See pölglikult nimetab linlasest loodusesõber, kes
geliikult on just see paik hirvlastele kui kaetud toidulaud.

3X TIIT RANDVEER

Siin pildil on ilus mets, mis meeldib kõigile. Ses metsas on ilus kõndida ja seeni otsida.
Hirvlastele paraku leidub sellises metsas toitu minimaalselt.

MÕISTEID

- **KESKKONNA MAHUTAVUS** – üks ökoloogia fundamentaalseid mõisteid, mis tähendab populatsiooni niisugust arvukust/asustustihedust, mille puhul populatsioon kasutab keskkonnavarusid samal määral kui need looduslikult uuenevad. Ehk lihtsamalt: mingi liigi maksimaalne arvukus teatud konkreetsel alal.
- **DENDROFAAGSED ULUKID** – puuvõrsetest, -lehtedest ja okastest ning koorest toituvad ulukid.

Lumele jäetud jälgedest on näha, et põdrad on koorinud juba virnastatud haavanotte.
Põtradele muide ei mõju saehääl üldjuhul hirmutavalt – see tähendab neile täiendavat toitu.

Markren (1987) on seletanud seal-se põdraasurkonna erakordselt kiiret kasvu 1960–1970. aastatel lageraiete ja metsauuendusega. Sel ajavahemikul kasvas raiesmike pindala kolmekordseks. Põdra asustustihedus saavutas Rootsis 1970. aastatel kõrgeima taseme kogu (põdra)maailmas, mõnes regioonis ulatus see 30–40 isendini 1000 ha kohta. Võrdluseks – Eestis on praegu keskmiselt 4–5 põdra (1970. aastatel ehk 10–15) 1000 hektari elupaikade kohta, mis mõnelegi siinsele metsaomanikule võib liiga suurena näida.

Kasusaajad ja vastuhakkaja

Lõpetuseks. Eesti on koduks enam kui kuuekümnemale imetajaliigile. Neist rahva seas kõige tuntumad – põder, punahirv, metskits, on metsamajandusega seotult kasusaajad/võitjad ja uuendusraie intensiivistumisega kaasneb nende arvukuse tõus. Kuna kõik nimeetatud liigid on hundi, metskitsi ka ilvese eelistatud saakloomadeks, mõjutab metsaraie kaudselt ka suurkiskjate heaolu, olles nende arvukuse kasvu üheks eelduseks.

Enamusele siinsetest asukatest ei ole metsamajandus siiski olulise tähendu-

sega: viiger- ja hallhülge heaolu ei mõjuta metsamajandus üldeldse, aga mähkra võib raie tema urgude piirkonnas mõnevõrra häirida.

Ainsaks kannatajaks näib olevat oma areaali ääreala asustav lendorav, kelle eksistentsi (siin ja praegu) metsaraie tõesti ohustab. Ent peale selle on veel üks imetajaliik, kes pole inimese muudetud looduses ei võitja ega kaotaja, vaid aktiivne vastuhakkaja, kes kehtestab oma mängureeglid. Kes see niisugune on? Olgu vihjeks, et Carl Linne, enamuse meile tuntud loomade «ristiisa», andis talle nimeks *Castor fiber*. 🦫

VIIO AITSAM

Loodusvaatluste kampaania

Loodusvaatluste kampaania kestab 14. aprillist 30. septembrini. Keskonnaagentuur kutsub üles kõiki kaasa lööma. Kampaanias osalemiseks tuleb liigivaatlused sisestada loodusvaatluste andmebaasi (<http://lva.eelis.ee>) või kanda see oma nutirakendusse.

Tänavune kampaania keskendub 22 liigile. Valikus on Eesti sümboolsed liigid suitsupääsuke ja rukkilill, lisaks 2017. aasta liikideks valitud metskits, sini-paelöölane, harilik muguljuur ja harilik kukeseen.

Kõik tänavused vaatluskampaania liigid on:

Imetajad: metskits. Lisaks loomade vaatlustele lähevad arvesse ka nende tegevusjälged.

Linnud: suitsupääsuke. Arvesse lähevad kõik vaatlused, kuid oodatud on eelkõige pesitusvaatlused.

Taimed: rukkilill, harilik muguljuur, käopäkk, harilik lõokannus, vaheline lõokannus, harilik kuldvits ja kanada kuldvits.

Liblikad: sini-paelöölane, koerliblikas, valgetähn-pajuliblikas ja kollatähn-pajuliblikas.

Seened: harilik kukeseen, kahvatu kukeseen, lilla kukeseen, lehter-kukeseen, kollakas kukeseen.

Samblikud: saare-rihmsamblik, männi rebasesamblik, harilik raba-samblik ja harilik varjusamblik.

Liikide kirjeldused leiab: www.keskkonnaagentuur.ee (loodusvaatluste link avalehel). Vaatlejate vahel, kes sisestavad vähemalt nelja liigi vaatluse, loositakse sügisel välja auhinnad.

Loodusvaatluste sisestamiseks on ka spetsiaalne nutirakendus. Äpi allalaadimine on tasuta. SM

Kas keegi ravim

Kas tänapäeva Eestis on kohta, kus metsas kasvavaid ravimtaimi kokku ostetakse?

Kui lühidalt ütelda, on kunagine süsteem, apteekide ravimtaimede kokkuost kolinud tänapäeval üle nende eraettevõtjate juurde, kes ravim- ja maitsetaimedest tooteid valmistavad ning neid turustavad. Huvilisel metsaomanikul tuleks võtta mõnega neist kontakti, et koostöövõimalusi uurida.

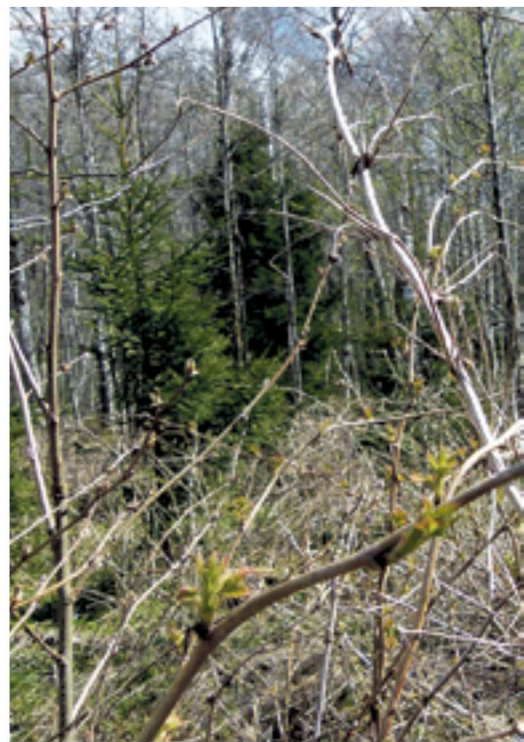
Ravimtaimedega tegelevaid ettevõtjaid on Eestis praegu väga palju. Suuremas osas turustatakse oma kaupa kauplustes või turul. Sellest, kui palju nad kõik kokku teistelt kogujatelt taimi ostavad, ülevaadet ei ole.

Nende seas on aga seitse tootjat, kes turustavad oma kaupa ka apteekides ja kellel on droogide käitlemise luba, mis registreeritud ravimiameti tegevuslubade registris. Nemad on enamasti nii mahuka tegevusega, et ostavad ravimtaimi ka teiste käest. Ühtseid reegleid siiski ei ole neilgi, igahel on taimede kokkuost välja kujunenud isemoodi.

See tähendab ka seda, et vastu ei võeta mitte igasuguseid taimi – kõik tuleb konkreetse ettevõtjaga kokku leppida. Kui kaubale saab, tuleb arvestada kokkuostja näpunäidetega: millal on õige aeg korjata, kuidas korjatud taimi hoida ja transportida jne. Taimede kuivatamine jms käib eri meetoditega, millega tuleb ka kogujal arvestada. Piiratumad võimalused taimi kokku osta on mahetootjatel, kelle mahetootja tunnistus seab toormele omad lisanõuded.

Eelneval kokkuleppel

«Kui on mõistlik inimene ja mõistlik kogus – mitte üks peotäis, vaid rohkem – siis see toimib küll, et võtame pakutud taimed vastu,» ütles Kristian Sander Kubja Ürt OÜst (Kubja ürditalu). «Aga niimoodi lahterdanud, et mis metsast ja mis mujalt, me pole. Kui keegi toob heast peast midagi meeletus kogu-

Vaarikas, nii sageli metsaomaniku nuhtlus. Teisest kül

ses, ilma et me oleks varem selles kokku leppinud, võib juhtuda, et me seda vastu võtta ei saa. Kaup tuleb enne kauba toomist kokku leppida.»

Kristian Sander meenutas, et eelmisel sügisel tegi Kubja Ürt just sellise eelkokkuleppe musta pässiku (kõnekeeli kasekäs) pakkujaga. «Nüüd ongi meil laos pässiku vajalik kogus olemas. See inimene, kes müüs, tegeles metsaraiega ja kogus musta pässikut enamasti raiutud puudelt.»

Kas praegu on millestki väga puudus? Kristian Sander loetles, et must pässik on olemas ja näiteks põdrakane pi saamisega, mida laialt tuntakse, ei ole ka mingit probleemi. Kuid näiteks harilikku mailast või väikeseõielist pajulille napib. «Mailast ei tunta ära ja ei leita üles ka, sest ta ei kasva igal pool. Ja pajulillega on sama lugu – tema korjamiseks on pealegi üsna lühike periood, sest kui ta õitseb, läheb nii-öelda vatti täis ja siis ta meile enam ei kõlba.»

Mõnest tuntud ravimtaimest on tegijad ise loobunud. Lihtsalt sellepärast, et kogumine kujunes liiga kulukaks ja vaevaliseks. «Näiteks nurmenukk, mille pä-

taimi tahab?

VIIO AITSAM

Iljest on vaarikas helde taim, kelle marjad, vars ja ka lehed on inimese tervisele head.

rast tuleb palju liikuda, kuna ta igas paigas ei kasva. Ei ole mõttekas koguda. Samas – kui meil ta olemas oleks, suudaks maha müüa küll.»

Juttudest mõne teise tootjaga koos, et väiksemate kokkuostumahtude korral on enamasti koostööpartnerid ja kokkulepped olemas ning ringi laiendada ei ole plaanis.

Üle 14 tonni ravimtaimi

Värskest on ajakirjas Eesti Rohuteadlane (1/2017) ilmunud kirjutis, mis annab ülevaate suuremate droogikäitlejate taimemahtudest (Janne Sepp ja Ain Raal, Tartu ülikooli farmaatsiainstituut ja ravimiamet «Ravimtaimede turustamisest Eestis aastal 2015»). Kuna kirjutise autorid keskendusid just taimede raviotstarbelisele kasutamisele, valiti uuringuks eelpool mainitud seitse käitlejat. Andmeid saadi neist kuue käest.

Need kuus tootjat turustasid 2015. aastal apteekide kaudu kokku 14 tonni Eesti päritolu ravimtaimi. «Koguseliselt oli kõige rohkem linaseemneid (3,2 t) ja teekummeli õisikuid (1,6 t), järgnesid ~0,5 tonniga kibuvitsamar-

jad, köömned, islandi käokõrv, kasekäs, piparmündilehed, saialilleõisikud. Koguseliselt kümne enimturustatud ravimtaime hulka mahtusid veel kaks tugevatoimelist droogi: leesikalehed/ -võrsed (0,4 t) ning nais-tepunaürt (0,3 t). Kokku turustati rohkem kui 80 erinevat ravimtaime.»

Kirjutis on ainuke allikas, kust saab ülevaatlisku teavet ravimtaimede kasutamistest tänapäeva Eestis – pikka aega meil niisuguseid uuringuid tehtud ei ole. Arvestada tuleb aga sellega, et kuue tootja taimekogustele lisanduvad teiste tootjate ravimtaimeteed, mida müüakse kauplustes või turul. «Vähetähtis pole, et osa inimestest tegeleb oma droogivarude kasvatamise ja/või korjamisega ise. Seega on aastane ravimtaimede tarbimismaht märksa suurem kui 14 tonni,» nendivad kirjutise autorid.

Seitse tootjat, kellest jutt käib, on: OÜ Elujõud, OÜ Kubja Ürt, MK Loodusravi OÜ, Raivo Küti ettevõtte Loodusravi, Uuskaubi talu, OÜ Vadi Gild ja OÜ Valentina Droog. SM

NÄITEID

Valik ravimtaimedest, mida kuus tootjat 2015. aastal turustasid kokku üle 100 kilo ja mida saab seostada metsamaastikuga:

- Angervaksaõisikud ja -ürt
- Islandi käokõrv
- Kaselehed
- Kibuvitsamarjad
- Köömned
- Leesikalehed ja -võrsed
- Must pässik (kasekäs)

- Kalmusejuurikad
- Naistepunaürt
- Nõmm-liivateeürt
- Paiselehelehed
- Pajulilleürt
- Palderjani-juured

- Puneürt
- Põdra-kanepiürt
- Pärnaõied
- Raudrohuürt ja -õisikud
- Tammekoor
- Teelehelehed
- Vaarikalehed ja -varred
- Viirpuuviljad ja -õied

Allikas: Janne Sepp, Ain Raal, TÜ farmaatsia instituut, ravimiamet «Ravimtaimede turustamisest Eestis aastal 2015»

Sadaljalgne *Geophiluse* perekonnast – peenike ja pikk.

Ohtu aimates tõmbab tuhatjalgne end kerra, pildil *Ommatoiulus sabulosus*.

Hulkjalgsed eelistavad

Tuhat- ja sadajalgseid on loomad, kelle liikidest enamus elab metsas, kuid neist ei teata õieti midagi.

MARI IVASK

mullaökoloog,
TTÜ Tartu kolledži
professor

Metsa elurikkuse silmapaistmatu ja vähetuntud osa elab mullas ja kõdus, mahalangenud puutüvede koore all ja varisenud lehtedes. Eriti just metsamulla elurikkus on väga suur, isegi üks väike mullaosake on elupaik tervele hulgaloomaliikidele. Asjaolu, et toit on ümberriingi olemas ja seda pole vaja otsida, viib olukorrani, kus süüakse enam-vähem kõike, mis toiduks sobib. Seetõttu koosneb mullaelustik enamasti generalistidest – nad ei vali oma toiduobjekti. Kõdutoidulistele sobib enam-vähem igasugune kõdu, kiskjad söövad kõike, kellest jõud üle käib.

Metsa elurikkuse ühed esindajad, hulkjalgsed (ladina keeles Myriapoda) on maismaalüliljalgsed, kes oma varjatud eluviisi tõttu on vähetuntud. Eestis on läbi

aegade vaid üksikud uurijad neile tähelepanu pühendanud. Meie hulkjalgsed uurijatest on oma teadmisi enam avaldanud Juhan Vilbaste (1924–1985), kelle kogutud materjali põhjal on 1953 ilmunud Eesti seni ainuke hulkjalgsed (just tuhatjalgsed) määraja.

Hulkjalgsed on maismaal elavad selgrootud, kellel ussilaadne keha, mis koosneb paljudest tugeva kestaga lülidest. Suurimad neist on kuni 30 cm pikkused, kuid Eestis selliseid ei kohta. Meil elavate liikide pikkus varieerub mõnest millimeetrist mõne sentimeetriteni, pikimad isegi kuni 4–5 sm. Peaaegu igal kehalülil on paar või kaks lülilisi jäsemeid. Kirjanduse andmetel elavad meie tavalisemad hulkjalgsed kuni 7 aastat.

Maailmas on hulkjalgseid üle 10 000 liigi. Eesti andmed on ebamääraseks, nüüdseks võiks meilt leitud liikide arv olla ligikaudu 50. Eesti hulkjalgsed jaotatakse nelja klassi: harvjalgsed Pauropoda ja harusabased Symphyla, millesse kuuluvad loomad on väga väikesed (kuni mõni mm), ning sadajalgseid Chilopoda ja tuhatjalgsed Diplopoda, kelle suuremaid liike on metsas võimalik ka luubita märgata.

Taimtoidulised tuhatjalgsed

Tuhatjalgseid võib leida metsades varisenud lehtede, langenud puutüvede ja okste ning kivide alt, aga neid on ka aedades ja põldudel, kui nad leiavad sobi-

PEAMINE ERISTUSTUNNUS

- Tuhatjalgse igal kehalülil on kaks paari jalgu.
- Sadajalgse igal kehalülil on üks paar jalgu.

vaid kohti varjumiseks. Üldiselt elavad tuhatjalgsed sellistes kohtades, kus on kõdunevat orgaanilist materjali.

Nende keha koosneb lülidest, mis on kaetud tugeva kestaga. Kehalülid on kahekaupa kokku kasvanud ja seetõttu on iga lüli all kaks paari jalgu, vaid esimestel kehalülidel on jalgu üks paar. Jalad on neil väga väikesed ja liikumisel tõmbuvad jalad lainetena eest tahapoole. Jalgu ei ole tuhat, nagu võiks nime järgi arvata – arv sõltub kehalülide arvust. Pea külgedel on täpssilmad, mis võivad aga ka puududa. Neil on üks paar tundlaid, suised pea alumisel küljel ja keerulise ehitusega tugevad lõuad. Kui tuhatjalg tunnetab ohtu, keerab ta ennast rõngasse nii, et pea ja jalad oleksid kaetud ja kaitstud. Paljudel liikidel on seljakilbid, mis kerrasse tõmbunud looma hästi kaitsevad, kaitsefunktsioon on ka seljakilpide külgedel paiknevatel mürginäärmetel, mis eritavad terava lõhnaga vedelikku.

Emane tuhatjalgne muneb munad pinnasesse kogumikena, mille ta katab limaga kuivamise eest, mõned liigid ehi-

Tuhatjalgne *Ommatoiulus sabulosus*.Tuhatjalgne *Unciger foetidus*.

Kõige tuntum sadajalgne, kel ainsana on ka eestikeelne nimi – harilik kivi-hark.

varjatud eluviisi

tavad munadele võrgendist pesa. Kooruvad noored on kolme või nelja jalapaariga, jalapaare lisandub vanusega.

Tuhatjalgsed on taimtoidulised, kes põhiliselt toituvad kõdunevast taimsest aineist, mõnikord söövad ka taimede juuri. Metsaökosüsteemis on neil oma tähtis roll lagundajatena, kes mahakukunud metsavarist tükeldavad, purustavad, seedivad ning osalevad sellega toitainete liikumises ja kogu metsa ainerin-ges. Tuhatjalgsed on toiduks kärnkonnadele, konnadele ja lindudele.

Meie metsades elab neid vähemalt 18 liiki, kõik erineva välimusega ja suurusega. Kuna loomad on väikesed, on nende tundmaõppimine võimalik vaid suurendavate töövahendite abiga. Vähe-se uurituse tõttu ei ole liikidel eesti-keelseid nimesid.

Kõige silmatorkavam tuhatjalgne on liik *Ommatoiulus sabulosus*. Tema üsna tugev keha on kuni 5 cm pikk. Silmatorkavaks teeb selle liigi tema välimus – kaks eredat kollakat pikitriipu tumedal seljal. Ta elab nii metsas kui rohumaal, teda lei-dub väga paljudes kohtades ja vahel väga arvukalt. Eesti metsades on veel teinigi kollakate või punakate seljatriipudega liik – *Megaphyllum sjaelandicum*, kes elab rik-kaliku alustaimestikuga metsaelupaika-des, ta on väiksem ja mitte nii arvukas.

Ühevärvilisi, enamasti musti või tu-medamaid pruune tuhatjalgsed on roh-

kem: perekond *Julus* 3 liigiga, perekond *Cylindroiulus* 4 liigiga, perekond *Lep-toiulus* 2 liigiga. Metsakõdus on leitud veel 8 liiki tuhatjalgsed, kes on mustad, pruunid, valkjad jm värvi ja kelle keha-pikkus jääb vahemikku 10–30 mm. Eral-di rühma moodustavad vööt-tuhatjalad *Polydesmus*, pruunikad umbes 10 mm pikkused varjatud eluviisiga loomad.

Enamasti röövtoidulised sadajalgsed

Sadajalgsete keha koosneb, sõltuvalt lii-gist, 15 kuni 180 lülist, kehapikkus va-rieerub 3 mm kuni 26 sentimeetrini. Eesti kõige pikemad sadajalgsed on siis-ki vaid kuni 5 cm pikkused. Nende keha on lapik, igal kehalülil on üks paar jalgu. Nad on aktiivsed röövloomad, kes vähi-malgi häirimisel lähevad kiiresti peitu.

Sadajalgsetel on hästi eristunud pea, mis kannab pikki tundlaid, täppsilmi ja kahte paari alalõugu, mille ülesandeks on saaki püüda ja surmata. Neil on ka mürgi-hambad saagi surmamiseks. Eesmine jal-gade paar on moondunud haarde-lundiks – lõugjalgadeks, mille tipus on küünised.

Ka sadajalgsetel on varjatud eluviisi-ga loomad, kes peidavad end pinnases, puutükkide või kivide all, metsakõdus või kaljupragudes. Öhtuhämaruses tu-levad nad välja jahti pidama, toituvad erinevatest selgrootutest. On teada ka taimtoidulisi liike, kes toituvad taime-

juurtest ja taimede mahlakatest osadest.

Meie sadajalgset jagunevad välimu-selt ja eluviisilt kahte suurde rühma, mille enamlevinud perekonnad on kivi-hargilised (*Lithobius*) ja *Geophilus*. Ki-viharkidel on 15 paari jalgu. Pruunika värvusega lame keha võimaldab neil kiiresti peituda pragudesse ja kivide alla. Emane muneb munad kogumitena ki-vide või puutüvede alla, ta jääb munade juurde ja kaitseb neid oma kehaga. Sa-geli eritab ta lima, et kaitsta mune kui-vamise eest. Selline löimetishoole ei kes-ta siiski pikka aega. Noored kivi-hargid kooruvad väiksema arvu jalgadega, mil-le arv arengu jooksul kasvab.

Kiviharkide liike on ei ole kerge eris-tada. Kõige tavalisem liik on harilik ki-vihark (*Lithobius forficatus*), keda lei-dub meil Eestis pea igas elupaigas. Nen-de keha on 3–4 cm pikk, kollakas- kuni roostepruun. Kivihargi perekonda kuu-luvatest liikidest elab meie metsades veel 6 liiki, kes kõik üsna sarnase keha-ehitusega, kuid oluliselt väiksemad (7–15 mm). Teine arvukam sadajalgse-te perekond on *Geophilus* – kuni 5 cm pikkused väga painduva kollaka kehaga ja mullapragudes elavad loomad, meie metsades on kindlaks tehtud 3 liiki. Mõ-ned liigid on Eestis ka teistest sadajalg-sete perekondadest (*Pachymerium*, *Sc-hendyla*). Metsaelupaikades on leitud 12 liiki sadajalgseid. 🌿

Eesti Jahimeeste Seltsis

- **Ilmus ajakiri Eesti Jahimees 2/2017.** Aprillis ilmunud ajakirja tiitelteema käsitleb metskitsede loendust Eestis. Lisaks arutletakse hirvlaste loenduse ja karu seireandmete kogumise üle, ent juttu tuleb ka jahikoera tervisest, jahimehe kuvandist, EJS-i asutamislloost jms.

- **Jahimeeste kokkutulek Raplamaal.** 7.-9. juulini toimub Raplamaal Toosikannus jahimeeste 37. kokkutulek «Seltsis on segasem». Aprillis toimus koosolek, kus arutati üldkorralduse ja võistlusalade üle. Lisaks on valminud kõikide võistlusalade juhendid ning peagi avatakse registreerimine ja pannakse müüki kokkutuleku piletid. Tuleb läbi aegade suurim ja võimsaim kokkutulek – tere tulemast kõigile!

- **RMK ja jahimeeste koostöö.** 10. mail jätkati RMK ja jahimeeste organisatsioonide vahelise tüüplepingu tingimuste aruteluga. Läbirääkimised kulgesid asjalikus ja üksteisemõistmise õhkkonnas. Arutati lepingu erinevaid sätteid. Jahimeeste ettepanekud olid: täpsemalt reguleerida jahimeeste sõidukiga liikumine RMK maadel, lisada kahjude hindamise õigusega kutsetunnistust omavale metsanduse konsulendile litsentseeritud metsakorraldaja, tagada RMK uue lepinguga kopratammidele ligipääs. Läbiräägitud ja kokkulepitud punktid viiakse lepingu projekti.

- **Jahikoerte erinäitus.** 13. mail toimus Särevere staadionil suur jahikoerte erinäitus. Kohale tuli esinduslik valik tõukoeri ja neid hindas rahvusvaheline žürii.

• Piirkondlikud jahitrofeenäitused.

Lõppenud on piirkondlikud jahitrofeede hindamised vabariikliku näituse tarbeks. Maakonnad panid hindamisel osalevad värvikaimad trofeed kokku piirkondlikeks näitusteks. 29. märtsil avati jahitrofeenäitus Kuressaare lossis, 17. aprillil Tartu jahindusklubis ja 3. mail Virumaa näitus Mäetaguse mõisas.

- **Liikmesorganisatsioonide juhtide koosolek.** 21. märtsil toimus seltsi majas traditsiooniline liikmesorganisatsioonide juhtide kevadine koosolek. Päevakorras olid: tüüplepingu koostamine, läbirääkimine maaomanikega, söödapõldude rajamine, aasta loom metskits, IT-arendused, jahimeeste kokkutulek, Kütiliini võistluste sari, VTA järelevalve, trofeenäitus jm aktuaalne.

- **Tšehhid külas.** 30. märtsil hommikul külastas Eesti jahimeeste seltsi Tšehhi ulukipeibutamise klubi ja rahvusliku trofeekomisjoni liikmed. Delegatsiooni pea oli mõlemat organisatsiooni juhtiv Jan Kupka. Temaga olid kaasas Lukas Linhart ja Tomas Tresky. EJS-i tegevjuht ja tema asetäitja andsid ülevaate Eesti jahindusest ja noorjahimeeste koolitusest. Kuna külalised omal maal samuti koolitusega tegelevad, oli nende huvi suur. Demonstreerisime külalistele meie koolituses kasutatavaid eksponaate. Lisaks olid tšehhid varem (28. märtsil) külas Saaremaal, et seal korraldada hirve peibutamise koolitust.

- **Jahimeeste katusorganisatsiooni aastakoosolek.** Seltsi tegevjuht Tõnis Korts osales 6.-7. aprillini jahimeeste katusorganisatsiooni FACE aastakoosolekul Brüsselis, kus räägiti FACE strateegiast, bioloogilise mitmekesisuse manifestist jm aktuaalsetel teemadel. Lisaks toimus töökoosolek teemal «Jahimeeste ettevalmistamine sigade Aafrika katkuks», kus ettekandega osales ka EJS-i tegevjuht.

Käib RMK ja jahimeeste vahelise lepingu arutelu.

- **Ülemaailmse jahindusorganisatsiooni peassamblee.** 27.-29. aprillini toimus Montreuxis Šveitsis ülemaailmne jahindusorganisatsiooni CIC 64. peassamblee, mis kulges deviisi all »Harmony with wild life – urban and rural perceptions« («Harmonia looduses linna ja maapiirkondade vaatenurgast»). Eestit esindas seltsi tegevjuht Tõnis Korts.

- **Valmis jahilubade infosüsteem «Jahis».** Eesti jahimeeste seltsil valmis infosüsteemi «Jahis» esimene etapp, mida rahastas Keskkonnainvesteeringute Keskus. Süsteemi loomise eesmärk on jahipiirkonna kasutaja ja jahimehe õigusaktidega määratud kohustuste tõhusam täitmine, jahidokumentatsiooni haldamine, ulukiseireandmete kogumine ja jahimaa haldus ning jahimehe ja jahipiirkonna vahelise infovahetuse parandamine.

Vt ka www.ejs.eew

Erametsaliit teatab

LIINA LAINEVEER

Eesti Erametsaliidu
tegevdirektor

- **Vahetus juhatuse esimees.** Erametsaliidu juhatuse 23. mai otsuse kohaselt on uus juhatuse esimees Mikk Link, kes on Läänemaa metsaühistu juht. Senine juhatuse esimees Ants Erik lahkus ametist seoses sooviga pühenduda rohkem oma põhitööle.
Mikk Link ütles ametisse astudes, et soovib jätkata ettevõtmistega, mis suurendavad liidu võimekust ja iseseisvust. Need on ühine huvide kaitse, ühine metsade sertimine ning ühine uurimise- ja teavitustegevus. Liidu tugevdamise tähtsa osana näeb ta ka metsaomanike suuremat koondumist: «Erametsaomaniku positsioon Eesti ühiskonnas on seda tugevam, mida rohkem metsaomanikke on liitunud metsaühistutega ja mida rohkem metsaühistuid kuulub erametsaliitu.»
- **Volinikud rõhutasid säästliku metsamajanduse tähtsust.** Liidu volinike 21. aprilli koosolekul tuli rõhutusse säästlik metsamajandus, mis just erametsades avaldub tihtipeale oma kõige klassikalisemas tähenduses. Seda eriti nüüd, mil järjest rohkem metsaomanikke liitub keskkonnasõbralikku metsamajandamist tunnistava PEFC- või FSC-sertifikaadiga. Erametsaliit on PEFC grupisertifikaadi hoidja ja selle grupi liikmete metsamaapind on juba kasvanud üle 206 500 ha. Metsaomanikud on end palju harinud metsaühistute õppepäevadel, Luua metsanduskooli kursustel jm. Just erametsades on tänapäeval tihti tähtsustatud pere põlvkondade järjepidevust siduvat pärandkultuuri. See kõik annabki põhjust rääkida säästlikust metsamajandamisest, mille neli tähtsat aspekti (majanduslik, kultuuriline, ökoloogiline, sotsiaalne) avalduvad erametsades tihtipeale ühekorraga.
- **Tähistasime 25. aastapäeva.** 21. aprillil tähistasime Tartus piduliku koosolekuga Eesti Erametsaliidu 25. aastapäeva. Tunnustasime liikmeid-metsaühistuid, kõiki juhatuse esimehi ja tegevjuhte, kes läbi aja on liidu arengusse andnud oma suure panuse. Erametsanduse edendaja autasu sai pikaajaline tegevjuht Toomas Lemming. Esitlesime ka liidu ajalooramatut «Meie, Eesti metsaomanikud». Seda trükist saab osta erametsaliidu kontorist ja

Rahva Raamatu kauplustest.

- **Kuulutasime välja tänavuse parima metsamajandaja konkursi.** Kõikidel tublidel metsaomanikel on võimalus konkursil osaleda. Selleks on vaja täita hiljemalt juuni lõpuks ankeet, mille leiab meie kodulehelt www.erametsaliit.ee.
- **Kuulutasime välja, et korraldame 12. augustil Raplamaal kogu pere metsapäeva.** See päev on metsaomanike kokkutulek uuendatud vormis: traditsiooniliselt toimub 2000. aastast alates peetav iga-aastane metsamajandajate kokkutulek augustis eelmise aasta parima metsamajandaja maadel. Tänavusel kogu pere metsapäeval tehakse kõike seda, mida on tehtud varasematel kokkutulekutel (nt ekskursioon eelmise aasta parima metsamajandaja Rain Ajaotsa metsa), kuid lisandub hulk muid ettevõtmisi – ekskursioonid, matkad, õpitoad, tehnika ja metsatarvikute esitus jne, peale selle lastele suunatud tegevus. Ootame metsapäevale kogu erametsarahvast koos peredega.
- **Põhjendasime taas oma seisukohti seoses tehnovõrkude talumise tasuga.** Tehnovõrkude talumise tasu muutmine on eelnõuna praegu riigikogu menetluses. See on rõõmustav, kuid ikka veel ei saa rahul olla eelnõus planeeritava talumistasu määraga. Saatsime ka riigikogu õiguskomisjonile kirja, kus põhjendasime veel kord, miks meie arvates see tasumäär peaks olema palju suurem.
Arutelud tehnovõrkude talumise tasu teemal on kestnud juba aastaid. Õiglase tasu kehtestamine on muutunud põhimõtteliseks küsimuseks, mille lahendus otseselt näitab riigi suhtumist eraomandusse.
- **Jälgime jätkuvalt metsaseaduse muutmise eelnõu menetlemist riigikogus.** Soovime seista selle eest, et riigikogu keskkonnakomisjoni soov anda valitsusele õigus teatud puhkudel kogu riigis uuendusraied keelata või neid piirata ellu ei jõuaks, sest see on võhiklik ettepanek, mis annaks maaelule valusa hoobi. Samuti ei poolda me linnade rohealadel tehtavate raietööde topelt-kooskõlastuse nõude sisseseadmist ja ettepanekut kehtestada Eestis kevaditi üleüldine raierahu.
Raierahu asjus esitas veel eraldi eelnõu riigikogu EKRE fraktsioon, kelle seadusemuudatus tähendaks kõikide raiete ja metsavedude peatamist 15. aprillist 15. juunini. Koos põllumajandus-kaubanduskogaga avaldasime soovi, et EKRE eelnõu riigikogu menetlusest tagasi võetaks.
Erametsade aktiivseim majandamisperiood jääb talvekuudele, täiendav raierahu erametsas puudutaks vaid 0,2% kogu metsamaast.

Värsked uudised www.erametsaliit.ee.

Hoia end kursis Eesti Erametsaliidu jagatud uusima infoga Facebookis.

Metsaühistu annab nõu

Käes on aeg kevadel istutatud metsataimi hooldada ja valgustusraiet teha.

Metsaühistu

Väikesi puutaimi ohustab kiirekasvuline rohttaimestik. Puude ümbert tuleb hein ära niita, kitkuda või maha tallata. Niitmiseks kasuta vikatit, rohulõikurit või trimmerit, aga ole ettevaatlik, et kasvavad puud viga ei saaks. Rohu eemaldamine parandab noorte puude valgus- ja toitetingimusi.

Kui alal kasvab kuni meetri kõrguseid kuuski, siis madalamates niisketes kohtades (nn külmalohkudes) jäta kasvama mõned lehtpuud. Nii kaitsesid kuuski võimalike külmakahjustuste eest. Lehtpuude võrastik takistab soojuste väljakiirgumist, mille tulemusel ei

lange temperatuur alla 0 kraadi.

Kui Sul kasvab männikultuur, siis sealt raiu hooldusel täielikult välja kõik kasvama hakanud haavapuud. Nii kaitsesid mände, sest haab vahendab männile haigusi (männi-pigiroostet).

Kas teadsid, et kuni kolme aasta vanuse metsakultuuri hooldamise kulude katmiseks on võimalik taotleda ka toetust? Küsi nõu lähimast Metsaühistust!

Valgustusraie. Veidi vanemates noorendikes tee valgustusraiet. See on vajalik, et tulevikus kasvaks seal just selliste puudega mets, nagu soovid. Lisaks saavad valgustusraie järel kasvama jäetud puud rohkem valgust ja toitaineid. Valgustusraiet planeeri varakult, arvesse võta ka metsa kasvukohatüüpi ja just seda, milliste puudega metsa soovid kasvatada.

Valgustusraieealine puistu (vanusega 5 kuni 20 aastat) on tavaliselt väga

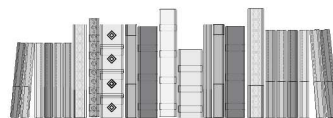
tihe – hektaril võib kasvada isegi kuni 50 000 puud! Kõik puud konkureerivad omavahel toitainete, vee ja valguse pärast. Valgustusraieta jäävad puude tüved peenikeseks ja nende kasvutempo on aeglane.

Raiel metsa koosseisu kujundades jäta kasvama terved, sirged, hästi laasunud tüve ja korraliku võraga puud. Seda tööd võiks võrrelda rohimisega. Soovitame kahele-kolmele ruutmeetri jätta kasvama üks puu.

Langetatud puud võid jätta langile või välja vedada. Kulud sõltuvad üldjuhul langetatud puude arvust hektaril. Arvesta, et valgustusraiate järel tuleb puistus teha ka harvendusraieid.

Metsaühistu aitab. Nõu saamiseks, vajalike tööde planeerimiseks ja tegemiseks pöördu lähima Metsaühistu poole: www.metsauhistu.ee/kontaktid.

Kaks uut erametsaraamatut

Eesti Erametsaliidu juubeliväljaandena ilmus «Meie, Eesti metsaomanikud. Eesti Erametsaliit 25».

Raamat koosneb kahest osast. Esimesest osast leiab aastaülevaated 2003–2016 ja metsaühistute ning kogu erametsanduse tugisüsteemi kujunemisloo. Ära toodud on kõiki

de praegu tegutsevate metsaühistute loetelu ja paiknemine kaardil.

Teine osa on keskendunud metsaomanikele: kes see Eesti metsaomanik üldse on, kuidas teda on iseloomustatud eri uurimistöödes. Sõna saavad metsaomanikud, kes räägivad, mis tunne on olla metsaomanik. Erametsategelased sõnas-tavad erametsanduse olemust.

Raamat on järg Eesti Erametsaliidu kujunemisloo esimesele raamatule, mis ilmus 2010. aastal ja käsitles detailsemalt liidu lugu aastatel 1992–2002.

Raamatut saab osta otse erametsaliidust erametsaliit@erametsaliit.ee või Rahva Raamatu kauplustest.

Erametsakeskuse väljaandena ilmus «Eramets 2013–2016. Erametsanduse aastaraamat».

Raamat koosneb kolmest osast. Esimeses osas on aastaülevaated koos märksõnadega: 2013. aasta: jahiseadus, jahindusnõukogud, metsaseaduse muudatused; 2014. aasta: e-metsateatis, looduskaitse, puidu ühismüük; 2015. aasta: metsauuendus, kaubamärk Metsaühistu, EL metsastrateegia; 2016. aasta: 10 000 ühistuliiget, energiapuit, majandamise tulukus.

Teine osa koosneb intervjuudest, kus erametsanduse tahke avatakse põhjalikumalt. Rääkijad on Marku Lamp, Jaanus Aun, Tarmo Lees, Heiki Hepner, Aira Toss, Taavi Ehrpais, Ando Eelmaa, Margo Aedla, Ülle Läll ja Ants Varblane. Kolmas osa pakub algajale metsaomanikule esmast infot.

Raamatut saab hankida Erametsakeskuse kontorist. Luge-da saab väljaannet ka elektrooniliselt: www.eramets.ee (Kasulikku ja huvitavat → Raamatud ja trükised). Raamat on tasuta.

Erametsad vajaks 3 mln metsataime rohkem

Keskonnaministeeriumis sai valmis kultiveerimismaterjali toodangu analüüs 2014–2016. aasta kohta ja metsataimede kasutusvajaduse prognoos.

ANNELI LAIGU

keskkonnaministeeriumi
metsaosakonna
peaspetsialist

VIIO AITSAM

2014. aastal kasutati metsade uuendamiseks ja metsastamiseks Eestis 26,2 mln, 2015. aastal 28,2 mln ja 2016. aastal 28,9 mln metsataime.

Analüüs annab ülevaate kultiveerimismaterjali tarnijatest, metsataimetoodangust, kultiveerimismaterjali sisse- ja väljaveost Eestis ning võtab kokku, kui palju metsataimi viimastel aastatel on metsauuendamiseks kasutatud. Lisaks prognoositakse lähitulevikus vajaminevaid metsataimede koguseid, et anda metsataimetootjatele tootmiseks ja turustamiseks kindlustunnet. Sarnane töö tehti ka 2014. aastal, mil analüüsiti 2012–2013, osaliselt ka 2014. aasta kultiveerimismaterjali toodangu andmeid.

29 mln taime aastast

Vahemikus 2014–2016 on Eesti taimlastest turustatud metsataimede arv püsinud stabiilne, ligikaudu 29 mln. Lähiaastateks saab prognoosida tootmise suurenemist, kuna metsataimekasvatavate arv on viimaste aastatega kasvanud ja suurenenud on taimlakülviks ostetud seemnekogused. Erataimlatest on 2014–2016 turustatud kõige enam kuuse potitaimi, riigitaimeste männi potitaimi ja avajuurseid kuusetaimi. Lehtpuuliikidest turustati erasektoris peamiselt maarjakaske ja hübriidhaaba, riigisektoris arukaske.

Vaadeldaval perioodil on kultiveerimismaterjali Eestist välja viidud kõige aktiivsemalt 2014. aastal, pärast seda on kogused vähenenud. Eestisse on metsataimi kõige rohkem sisse toodud 2015. aastal. 2016. aastal oli sisse- ja väljavedu peaaegu

gu võrdne, mõlemat pidi 2 mln metsataime. Metsataimetüübiti võttes on erasektoris igal aastal kõige rohkem sisse toodud avajuurseid kuusetaimi.

Metsade uuendamiseks ja metsastamiseks on kõige enam kasutatud kuusetaimi, keskmiselt ca 14 mln aastast. Männitaimi on istutatud aastast ca 12 mln. Kõige enam on uuendatud erametsi hariliku kuusega, mille kogus on viimastel aastatel olnud ligikaudu 7 mln tükki aastast. Riigimetsa on istutatud peamiselt harilikku mändi – ca 10,5 mln, ja harilikku kuuske keskmiselt 7 mln aastast.

Metsapuude seemnevarusid hoiab ja täiendab RMK, eesmärgiga tagada kogu riigis nende seemnete olemasolu ka seemnekandvuse vaheaastatel. Seisuga 31.12.2016 oli Eesti metsanduses kaetud hariliku kuuse seemnevaru 14, männi seemnevaru 5 ja kase seemnevaru 3 aastat vajadus.

Metsataimedest on puudus

Metsataimede kasutusvajaduse prognoosimisel erametsades lähtuti viimaste aastate keskmisest lageraiemahust (19 000 ha), 2013–2015 lageraialade kasvukohatüübilisest jagunemisest, uuendamisviisist ja sobivaimast puuliigist, eeldusega, et erametsadesse istutatakse mändi 3000 tk/ha, kuuske 1500 tk/ha ja kaske 1500 tk/ha. Koostati prognoositaabel, mille järgi ilmnas, et 40% raiesmike uuendamiseks on vaja erametsades kasu-

tada 11,7 mln metsataime, mida on 3 mln tükki rohkem kui eelmisel aastal erametsade uuendamiseks kasutati. Kõige suuremaks kujuneb lähiaastail vajadus kuusetaimede järele.

Metsade uuendamiseks on võimalik Erametsakeskuse kaudu taotleda nii EL kui ka siseriiklikku toetust. Toetused on soodustanud metsaistutamise mahu kasvu. Eesti riik toetas 2016. aastal Erametsakeskuse kaudu 3,8 mln metsataime soetamist, mis on ligi 40% erametsade uuendamiseks kasutatud taimedest.

Keskühistu Eramets on viimastel aastatel kogunud kokku metsaühistute ja erametsaomanike metsataimevajadused, sõltumata sellest, kas tegemist on metsaühistu liikmetega või mitte. Lisaks on mõned metsaühistud ka ise sõlminud metsataimetootjatega kokkuleppeid. Ühishangete maht on aasta-aastalt suurenenud. Tänavu esitati Keskühistu Eramets kaudu tellimusi ca 2,7 mln metsataimele, kõigile soovijaile kahjuks taimi veel ei jätunud.

Suure panuse metsataimekoguste suurendamiseks saavad anda erametsaomanikud ise, planeerides oma taimevajadusi aegsasti aastateks ette ja esitades taime- tootjatele tellimusi võimalikult vara.

Kultiveerimismaterjali toodangu analüüsiga 2014–2016 ja metsataimede kasutusvajaduse prognoosiga on võimalik lähemalt tutvuda alates juunist keskkonnaministeeriumi veebilehel.

Järelmõtteid Soome õppereisilt

Missugust soomlaste kogemust võiks Eestis rakendada?

Küsisime kevadel Erasmus+ projekti EFO raames toimunud Soome õppereisil osalenutelt, mida Soomes nähtust võiks ka Eesti metsanduses rakendada.

Mikk Link, Läänemaa Metsäühistu: Sarnaselt Metsäkeskuse ja Tapioga Soomes võiks Erametsakeskus muutuda tõeliseks kompetentsikeskuseks. Samuti võiks nad tegelda ka metsa inventeerimis- andmete kogumisega, kavade tegemisega tegelevad metsäühistud ja eraettevõtjad.

Eestis peaks keegi tegelema ka praktiliste metsamajandusvõtete rakendusüritustega ning töötama välja juhendmaterjale ja koolitusprogramme nii metsaomanikele kui ka professionaalidele.

Raigo Rõõmussar, Ühinenud Metsaomanikud: Metsa uuendamine kindlasti, sest seal looduslikule uuenemisele jätmist väga näha ei olnud. Harvendusraiate korrektsus ja õigel ajal tegemine. Hakkpuidu kasutamise intensiivsus erinevates väikestes soojusjaamades.

Ray Raiesmaa, konsulent: Hea on tõdeda, et otseselt midagi soomlastelt enam üle võtta pole. Aastaid oleme kadedusega vaadanud Soome metsaomanike ühistegevust, kuid täna on meie ühistulise süsteemi pakutavad teenused minu arvates sama heal tasemel kui mitte paremad. Kahju muidugi, et nii vähesed eestlaste ühistegevusest osa tahavad saada.

Soomlaste tarka ja mõistvat suhtumist oma metsaomandisse ja rahvuslikku rikkusesse ning nende uhkustunnet me siin rakendada ei saa. Kuigi tahaks! Metsaomanik ja ühiskond peavad ise aru saama metsa erinevatest väärtustest. Soome puidutööstus teeb pingutusi ja investeringuid, et puidu kasutamist suurendada, ning metsaomanikud ja teadlased uurivad, kuidas efektiivsemalt puitu juurde kasvatada. Unustatud ei ole ka metsa elurikkust ning emotsionaalseid ja sotsiaal-

SMEAR uurimisjaam Soomes Hyttiäläs.

seid väärtusi – uuritakse ka seda ja pakutakse lahendusi. Kõik käib käsikäes. Eestis kipub ühiskonna emotsioon teadust, looduskaitset ja tööstust juhtima.

Pille-Riin Ressar, Ühinenud Metsaomanikud: Rohkem uurimistööd ülikoolides ja erinevate metsandusalaste uurimisjaamade väljatöötamine. Et Eestil oleks erinevatele raieviisidele teaduslik põhjendus. Laiapõhjalisemat metsandus-alast haridust.

Mikk Värimäe, Virumaa Metsäühistu: Minu jaoks on suur küsimus, kuidas Eesti metsaomanikud oleksid teadlikumad ja hoolivamad oma metsa suhtes. Ja kuidas jõuda selleni, et esmasel valikul eelistaksid ja usaldaksid metsaomanikud ühistuid, nagu seda teevad Soome metsaomanikud. Aga eks see võtabki aega, sest võrreldes Eestiga on Soomes toimunud süsteemne metsa majandamine juba pikki aastaid. Arenguruumi veel on...

Erki Vinni, Põlvamaa Metsäühistu: Loodusliku mitmekesisuse tagamiseks jäetakse lankidele kõrgema väärtusega puistuosiad – säilikuude saarekesi/vääriselupaikasad, mille säilitamise eest on ette nähtud ka riiklikud toetusd. Sarnane lähenemine oleks kompromissiks praegusel hetkel Eestis väljakujunenud vastasseisule majandusmetsades.

Meelis Matkamäe, Rakvere Met-

Rahvusvahelises EFO projektis osalejad Eestist, So-

säühistu: Soomest võime eeskuju võtta pea igas metsanduslikus valdkonnas. Näiteks teadustöö, metsade majandamine ja kas või väikesed hakkpuidukatlamajad, mis töötavad kogukonna heaks.

Uno Jääger, Pärnumaa Metsaomanike Selts: Lähinaabritest metsaomanike vahetu ühistegevus oma metsade majandamisel, erinevatel metsatöödel.

Rando Roosik, Valgamaa Metsäühistu: Eesti peaks sarnaselt Soomega panustama biomassi tootmisele. Saeveskite areng on meil olnud jätkusuutlik, tuleks anda ka paberi- ja küttepuidule väärtust juurde, et võimalikult palju raha jääks Eestisse. Hooldusraiatele tuleks rohkem rõhku panna, see tagab kvaliteetse metsamaterjali väljatuleku lõppraiel. Üldiselt võiks vähendada piiranguid metsade majandamisel, nagu seda on teinud põhjanaabrid.

Kertu Kekk, SA Erametsakeskus: Ka meie peame pingutama selle nimel, et kõik metsaomanikud oleks metsaotsuseid tehes oma õiguste, kohustuste ja võimalustega kursis ning metsas tehtud või tegemata jäetud tööd oleks läbi mõeldud.

SM

omest, Lätist ja Sloveeniast.

Toeta oma metsa!

Ülevaade tänavustest metsandustoetuste voorudest.

MARIS TÕNURI

Erametsakeskuse
toetuste üksuse juht

Kuni 14. juunini on käimas metsameetme toetusvoor, millest toetust makstakse esmajoones noore metsa hooldusraieteks ja kahjustatud metsa taastamiseks. Tänavu saab toetust küsida veel metsa uuendamise, metsa inventeerimise, metsamaaparendustööde jaoks ja pärandkultuuri säilitamise eest.

Metsameetme toetused. 29. maist 14. juunini võtab Erametsakeskus vastu toetustaotlusi metsaala arengu ja metsade elujõulisuse parandamise investeringuteks. Metsameetme taotlusvoor eelarve on 2,3 miljonit eurot, sellest 700 000 eurot on kahjustatud metsa taastamiseks ja metsatulekahju ennetamiseks. Lisaks saab toetust küsida hooldusraieteks kuni 30 aasta vanuses puistus, laasimiseks ning ulukikahjustuste, taimehaiguste ja -kahjustuste ennetamiseks.

Toetuse summad varieeruvad tegevuste lõikes, näiteks kahjustuste kõrvaldamiseks saab toetust 1050 eur/ha, uue metsakultuuri rajamiseks 731 eur/ha, hooldusraieks 153 eur/ha. Toetakse ka metsamajandamise seadmete ja tarvikute soetamist – kuni 30% saab tagasi küsida mootorsae, kõrglaasimissae, võsasae või -lõikuri, metsapuutaimede istutusvahendi ja metsamaapinna ettevalmistamise seadmete soetamise maksumusest.

Olulise muudatusena ei saa toetust taotleda tegevustele, mis viiakse ellu Harju-, Rapla- ja Pärnu maakonnas algatatud maakonnaplaneeringu kohaselt Rail Balticu trassikoridoris asuval metsamaal.

Metsameetme toetust saab taotleda erametsaomanikust füüsiline isik, mikroettevõtja (sh füüsilisest isikust ettevõtja) või metsaühistu oma liikmete eest. Mees tasub pidada, et juriidilised isikud saavad taotluse esitada vaid e-PRIA kaudu (epria.pria.ee). Ka füüsilisest isikust taotleja jaoks on e-PRIA portaal kiireim ja mugavaim viis toetust küsida, lisaks esitavad oma liikmete eest ühistaotlusi kohalikud metsaühistud. Soovi korral saab taotluse edastada ka e-kirjaga või posti teel.

Metsa uuendamise toetuse esimese taotlusvooru tähtpäev on 14. juuli ja teise vooru tähtpäev pärast sügisei istutustööd, 1. detsembril. Taotlusvoorude eelarved on vastavalt 650 000 ja 250 000 eurot. Metsa uuendamise toetuse taotluse saab erametsaomanik või metsaühistu oma liikmete eest esitada ainult e-PRIA-s. Toetust tasub taotleda läbi metsaühistu, sest alates 2017. aastast on toetuse määrad erametsaomanikule ise taotledes poole väiksemad.

Metsa maaparendustööde toetus. Metsamaa veerežiimi ja metsamaale juurdepääsu tingimuste parandamiseks ning metsa majandusliku kasutamise soodustamiseks tehtavate metsamaaparendustööde jaoks saab toetust küsida 1. septembrini. Taotleja saab olla nii erametsaomanik kui metsaühistu. Eelarve on 200 000 eurot.

Metsa inventeerimise toetust saab taotleda metsaühistu oma liikmetele kuuluva metsamaa eest, see tähendab, et toetuse taotlemiseks peab erametsaomanik olema metsaühistu liige. Metsaühistud saavad läbi e-PRIA taotlusi esitada kuni 15. detsembrini, Erametsakeskus rahuldab taotlusi kuni 300 000 euro ulatuses.

Pärandkultuuriobjektide säilitamise ja eksponeerimise toetuse taotlusi võetakse vastu kuni 30. juunini. Eelarves on selleks tänavu 15 000 eurot.

Toetuste taotlemise täpsemad tingimused ja lisainfo on olemas erametsaportaalis www.eramets.ee/toetused. Kui metsatööde planeerimisel ja toetuste taotlemisel nõu või abi vaja, soovime pöörduda kohaliku metsaühistu poole. Ühistute kontaktid leiab aadressilt www.eramets.ee/metsauhistud.

METSAMEETME TOETUSMÄÄRAD PÕHINEVAD UURINGUL

Metsameetme toetuse määrade kinnitamisel on aluseks võetud maaülikoolis tehtud uuring «Eesti maaelu arengukava 2014-2020 meetme 8 «Investeeringud metsaala arengusse ja metsade elujõulisuse parandamisse» raames makstavate toetuste standardsete ühikuhindade kujunemine».

Uuringu aluseks oli kulude info, mis saadi praktikutelt, kel paluti välja tuua valdkondade kaupa metsamajandusliku tegevuse minimaalne, maksimaalne ja enimkasutatud käibemaksuta ühikuhind, mille põhjal arvutati tegevuse keskmine maksumus.

Lisaks küsiti võrdluseks keskmisi ühikuhindasid RMK-lt. Metsataimede ja kahjustuste ennetamise tarvikute hinnainfo saadi tootjatelt ja edasimüüjatelt.

Uuringuga saab tutvuda erametsaportaalis www.eramets.ee (Kasulik ja huvitav - Uuringud).

LOODUSKAITSEPIIRANGUD

Riik leidis võimaluse looduskaitsemaid kiiremini osta

Riigi järgmise nelja aasta (2018–2021) eelarvestrateegias on looduskaitsealuste eramaade riigile omandamiseks ette nähtud kokku 13 mln eurot, mis võimaldab ebanormaalselt pikaks veninud avalduste järjekorra normaliseerida ja edaspidi lahendada looduskaitsepiirangutega maa omanike maa riigile müümise ettepanekuid jooksvalt.

Tänavu on looduskaitsepiirangutega maade riigile omandamiseks raha ette nähtud 3 mln eurot, uuel eelarveperioodil (aastatel 2018–2020) 4 mln eurot aastas ja 2021. aastal miljon eurot.

Juhul kui avaldusi lisandub varasemaga samas mahus ehk umbes 20 avaldust aastas, on perioodi lõpuks võimalik avalduste esimene järjekord likvideerida.

Tänavuse aasta aprilli seisuga oli esimeses järjekorras 108 kinnisasja ja teises järjekorras 57 kinnisasja. Teises järjekorras on kinnisasjad, mille esitajad teadsid kinnisasja omandamisel sellel kehtivate looduskaitsepiirangutest ja on esitanud avalduse enne 2013. aasta aprilli.

Allikas: keskkonnaministeerium

VIIO AITSAM

METSANDUSHARIDUS

Maaülikooli metsandusõppel on hea side praktikaga

10. märtsil kinnitas Eesti kõrg- ja kutsehariduse kvaliteediagentuuri kõrghariduse hindamisnõukogu maaülikooli mitme valdkonna, muu hulgas ka metsanduse õppekavade hindamise.

Metsanduse puhul (metsandus, metsamajandus, metsatööstus) toodi eriliselt esile metsakasvatuse uurimistööd ning õppetöö tihedat seotust Järvsel ja õppe- ja katsemetskonnaga. Positiivset hinnangut andes märgiti, et paljudesse metsanduse õppeainetesse on tõhusalt integreeritud praktiline õpe: teooriatunde toetavad väljasõidud ja õppetöö toimub sageli looduskeskkonnas. Hindajaks olid välisekspertid

Õppekavade hindamine tehti seoses sellega, et alates 2012. aastast kehtib Eestis kord, mille järgi saavad kõrgharidust pakkuda ainult need kõrgkoolid, mis on õppekavagruppide hindamisel saanud positiivse tulemuse.

Järgmine maaülikooli metsanduse õppekavade hindamine toimub seitsme aasta pärast.

Allikas: Eesti kõrg- ja kutsehariduse kvaliteediagentuur, Eesti Maaülikool

ERAMETSASEKUS

METSAUENDUS

Metsaühistute metsapäevadel pandi erametsadesse kasvama üle 25 000 puu

Sel kevadel korraldasid metsaühistud üle Eesti metsapäevi, kokku võttis 11 metsapäevast osa pea 300 inimest. Arutleti metsateemadel ja koos pandi kasvama rohkem kui 25 000 väikest puukest.

Metsapäevadele metsast rääkima ja istutama tuldi kas üksi või koos pere või kolleegidega. Palju osalejaid oli ka metsaühistute liikmete seast, kes soovisid õigeid istutusvõtteid meelde tuletada või teisele metsaomanikule appi tulla. Enim tunti metsapäevade vastu huvi Harjumaal ja Valgamaal.

Metsaühistud võtsid kiirel istutusajal külaliste võõrustamise ette selleks, et pakkuda meedias toimivate kirglike metsandusarutelude kõrval võimalust uurida otse metsas tegutsejalt, mis metsas toimub. Muu hulgas said huvilised teada, milliseid põhimõtteid järgides erametsades tegutsetakse, milliste valikute ees on meie enam kui 100 000 metsaomanikku ja mida erametsades uue metsa kasvama saamiseks tehakse.

Üleriigiliselt koordineeris metsapäevade korraldamist SA Erametsakeskus.

Allikas: Erametsakeskus

SERTIMINE

Ühinenud Metsaomanikud on Eesti suurima FSC grupisertifikaadi haldaja

Metsaühistu Ühinenud Metsaomanikud MTÜ sai kinnituse, et on vääriline ja võimeline haldama Eesti suurimat FSC metsamajandamise ja tarneahela grupisertifikaati. Selle kohta väljastati ühistule litsents. Grupisertifikaadi taotlemise eesmärk on olnud toetada jätkusuutlikku metsamajandamist ja luua turueelseid neile, kes majandavad oma metsa vastavalt sertifikaadi nõuetele.

Litsentsi saamise ajaks oli grupis üle 40 liikme rohkem kui 50 000 ha metsamaaga ja veel 30 metsaomanikku olid liitumiseks soovi avaldanud.

Ühinenud Metsaomanikud MTÜ koondab ligi 700 metsaomanikku üle Eesti. Metsaühistu pakub oma liikmetele igakülgset nõustamist metsa kasvatamisel ja kõiki metsamajandamisega seotud teenuseid. Ühistu esindab metsaomanikke ka jahilepingute sõlmimisel. Et tagada metsaühistu tegevuse vastavus säästva metsanduse põhimõtetele ja FSC sertifikaadist tulenevatele nõuetele, on Ühinenud Metsaomanikud esimese Eesti metsaühistuna tööle võtnud ka keskkonnaspetsialisti.

Allikas: Ühinenud Metsaomanikud MTÜ

Metsaomanike majanduskoostöö ühistute abil

Eesti metsaühistud aitavad metsaomanikke ka puidu müügil ja laiemalt metsade majandamisel. Ühistu kaudu saab infot turuseisu kohta ning abi puidu või raieõiguse müügil ja metsa uuendamisel. Ühistud on ühiseks puidumüügiks asutanud keskuhistu Eramets ja Eesti Puidumüügikeskuse.

Piirkond	Majanduskoostöö kontaktisik	Kontakt	Telefon	Ühistu
Harjumaa	Tarvo Aasver	tarvo.aasver@metsauhistu.ee	5818 8289	Arved Viirlaiu Põhja-Eesti Metsaühistu
Harjumaa	Aivar Pedaspuu	metsaomanik@gmail.com	502 1260	Tallinna Metsaomanike Selts
Harjumaa	Rünno Viir	rynno@eestimyy.ee	513 8384	Eesti Metsaühistu
Harjumaa	Valdur Hüvato	visametsad@gmail.com	509 6206	Visa Metsaühistu
Harjumaa	Märt Linnamägi	mart.linnamagi@erametsaliit.ee	5556 0125	Vardi Erametsaselts
Hiiumaa	Aira Toss	aira.toss@erametsaliit.ee	5648 8601	Hiiumaa Metsaselts
Ida-Virumaa	Mikk Värimäe	mikk.varimae@metsauhistu.ee	522 5900	Virumaa Metsaühistu
Jõgevamaa	Aivar Lääne	aivar.laane@keskuhistu.ee	514 5543	Palamuse Metsaselts
Jõgevamaa	Ülo Kriisa	ulo.kriisa@erametsaliit.ee	508 4016	Saare Valla Erametsaomanike Ühing
Jõgevamaa	Harry Pütsepp	harry.putsepp@metsauhistu.ee	507 7623	Vooremaa Metsaühistu
Jõgevamaa	Leonhard Niklus	leonhard.niklus@metsauhistu.ee	529 3237	Vooremaa Metsaühistu
Jõgevamaa	Ahti Ilves	ahti.ilves@metsauhistu.ee	506 4759	Vooremaa Metsaühistu
Järvamaa	Tarmo Läll	tarmo.lall@keskuhistu.ee	505 4390	Minu Mets
Järvamaa	Mikk Vakkum	mikk.vakkum@metsauhistu.ee	525 8199	Arved Viirlaiu Põhja-Eesti Metsaühistu
Läänemaa	Mikk Link	mikk.link@metsauhistu.ee	5345 3698	Läänemaa Metsaühistu
Läänemaa	Allar Luik	allar.luik@metsauhistu.ee	5349 7454	Läänemaa Metsaühistu
Lääne-Virumaa	Guido Ploompuu	guido.ploompuu@metsauhistu.ee	5558 3777	Viru-Lemmu Metsaselts
Lääne-Virumaa	Kalev Jaanson	kalev.jaanson@metsauhistu.ee	522 6485	Rakvere Metsaühistu
Lääne-Virumaa	Meelis Matkamäe	meelis.matkamae@metsauhistu.ee	505 4383	Rakvere Metsaühistu
Põlvamaa	Kalle Peterson	kalle.peterson@metsauhistu.ee	514 4513	Põlvamaa Metsaühistu
Põlvamaa	Erki Vinni	erki.vinni@metsauhistu.ee	514 4514	Põlvamaa Metsaühistu
Pärnumaa	Eerik Philips	parnumaa.metsaselts@gmail.com	5348 3148	Pärnumaa Metsaomanike Selts
Pärnumaa	Tiit Kosenkranius	tiit@eestimetsad.ee	523 0932	Ühinenud Metsaomanikud
Pärnumaa	Raigo Rõõmussar	raigo@eestimetsad.ee	525 9330	Ühinenud Metsaomanikud
Pärnumaa	Kadri Kukk	vandrametsayhing@gmail.com	526 1226	Vändra Metsaühing
Pärnumaa	Risto Kaljund	risto@eestimetsad.ee	5343 2528	Ühinenud Metsaomanikud
Raplamaa	Tarvo Aasver	tarvo.aasver@metsauhistu.ee	5818 8289	Arved Viirlaiu Põhja-Eesti Metsaühistu
Raplamaa	Märt Linnamägi	mart.linnamagi@erametsaliit.ee	5556 0125	Vardi Erametsaselts
Raplamaa	Valdu Reinaas	valdu.reinaas@erametsaliit.ee	504 7119	Kohila Metsaselts
Saaremaa	Mati Schmuul	mati.schmuul@erametsaliit.ee	5341 2480	Saaremaa Metsaühing
Saaremaa	Kaido Humal	kaido.humal@hotmail.com	5305 9455	Saaremaa Metsaühing
Tartumaa	Harry Pütsepp	harry.putsepp@metsauhistu.ee	507 7623	Vooremaa Metsaühistu
Tartumaa	Erki Vinni	erki.vinni@metsauhistu.ee	514 4514	Põlvamaa Metsaühistu
Tartumaa	Leonhard Niklus	leonhard.niklus@metsauhistu.ee	529 3237	Vooremaa Metsaühistu
Tartumaa	Piret Arvi	piret.arvi@metsaareng.ee	520 5853	Metsanduse Arendamise Ühing
Tartumaa	Peep Põntson	peep.pontson@erametsaliit.ee	515 5332	Kesk-Eesti Metsaomanikud
Tartumaa	Ülo Kuusik	ylo.kuusik@gmail.com	516 9682	Tartu Jahimeeste Metsaselts
Tartumaa	Uno Kiisholts	uno.kiisholts@mail.ee	749 4814, 5667 0942	Tartu Metsaomanike Selts
Tartumaa	Ahti Ilves	ahti.ilves@metsauhistu.ee	506 4759	Vooremaa Metsaühistu
Valgamaa	Atso Adson	atso.adson@metsauhistu.ee	5649 3197	Valgamaa Metsaühistu
Valgamaa	Raigo Rõõmussar	raigo@eestimetsad.ee	525 9330	Ühinenud Metsaomanikud
Valgamaa	Rando Roosik	rando.roosik@metsauhistu.ee	5176326	Valgamaa Metsaühistu
Viljandimaa	Raigo Rõõmussar	raigo@eestimetsad.ee	525 9330	Ühinenud Metsaomanikud
Viljandimaa	Harry Pütsepp	harry.putsepp@metsauhistu.ee	507 7623	Vooremaa Metsaühistu
Viljandimaa	Leonhard Niklus	leonhard.niklus@metsauhistu.ee	529 3237	Vooremaa Metsaühistu
Võrumaa	Ilmar Ait	ilmar.ait@metsauhistu.ee	5302 0544	Võrumaa Metsaühistu
Eesti	Margo Rüütel	metsa.huviliste@gmail.com	505 1201	Metsahuviliste Selts
Eesti	Erko Soolmann	info@eestimetsamajandajad.ee	5199 4293	Eesti Metsamajandajate Selts

Algajale metsahuvilisele

Räägitakse, et *lageraie peletab metsloomad metsast välja...*

- Lageraie ei peleta metsloomi metsast välja, vaid hoopis parandab mitme loomaliigi elutingimusi.
- Puuvõrsetest, -lehtedest ja okastest ning koorest toituvate ulukite (põder, punahirv, metskits) jaoks on raiesmik nagu kaetud toidulaud – seal leidub nende jaoks toitu kordi rohkem kui vanas metsas.
- Raiesmikul on seda toitu kontsentreeritult, mis tähendab, et need loomad kulutavad toiduotsinguile energiat vähem ja see mõjub soodsalt nende sigimisedukusele.
- Puudest ja pöösastest toituvate loomade hea käekäik tähendab seda, et hästi läheb ka kiskjatel (hunt ja ka ilves), kes omakorda nendest toituvad.
- Põhjalikumalt saab huviline metsaraie ja ulukite heaolu seostest lugeda Sinu Metsa 22. ja 23. leheküljelt, kus sellest kirjutab zooloog, maaülikooli dotsent Tiit Randveer.

Allikas: Tiit Randveeru kirjutis «Metsaraie loob ulukitele soodsaid elupaiku»

Metsaküsimused ja teemade ettepanekud on oodatud aadressil sinumets@eramets.ee

Sinu Metsa saab ka koju tellida

- Metsaomanike, jahimeeste ja kõigi teiste metsandusest-jahindusest rohkem teada tahtvate inimeste õppeleht.
- Ilmub neli korda aastas ajalehe Postimees vahel.
- Eraldi tellides on ühe numbri hind 2 eurot
- Tellimine telefonil 666 2525 või levi@postimees.ee